

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**Рад органа унутрашњих послова у спречавању
насиља у породици**

(мастер рад)

Ментор

Проф. др Дарко Димовски

Студент

Ђорђе Марковић

Број индекса: М 016/16-УП

Ниш, 2019.

САДРЖАЈ

I УВОД	1
II ПОЈАМ ПОРОДИЦЕ И КРИМИНОЛОШКИ И ПРАВНИ АСПЕКТИ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ	3
2.1. Породица као друштвени и правни институт	3
2.2. Појмовно одређивање насиља и његови облици	4
2.2.1. Криминолошки појам насиља	5
2.2.2. Кривичноправни појам насиља.....	6
2.2.3. Врсте насиља	6
2.3. Насиље у породици.....	8
2.3.1. Правно одређивање насиља у породици	9
III РАД ПОЛИЦИЈЕ У СПРЕЧАВАЊУ И СУЗБИЈАЊУ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ И ФУНКЦИЈЕ И ОВЛАШЋЕЊА ПОЛИЦИЈЕ	15
3.1. Пријављивање и откривање кривичног дела насиље у породици	15
3.1.1. Поступање полицијских службеника по сазнању за кривично дело насиље у породици	16
3.1.2. Непријављивање насиља у породици	18
3.1.3. Лажно пријављивање	19
3.2. Поступање полицијских службеника на месту дешавања насиља у породици....	19
3.2.1 Поступање према учиниоцу на месту извршења кривичног дела	20
3.2.2. Поступање према жртви на месту догађаја и изградња поверења са жртвом	22
3.2.3. Обезбеђивање материјалних доказа	23
3.3. Извештај о поступању на месту извршења кривичног дела	29
3.4. Обезбеђивање личних доказа – форензички интервју	30
3.4.1. Форензички интервју са жртвом насиља у породици	30
3.4.2. Форензички интервју са учиниоцем насиља у породици – саслушање осумњиченог	31
3.4.3. Форензички интервју са сведоком насиља у породици	33
3.5. Сарадња полиције са другим институцијама.....	35
3.6. Превенција насиља у породици.....	36
3.6.1 Процена ризика.....	37
3.6.2. Хитне мере.....	38
3.6.3. Продужење хитне мере или одређивање притвора.....	40

3.6.4. Сарадња органа унутрашњих послова и других органа по Закону о спречавању насиља у породици	40
IV ЕМПИРИЈСКО ИСТРАЖИВАЊЕ КРИВИЧНИХ ДЕЛА НАСИЉА У ПОРОДИЦИ У ГРАДУ НИШУ У ПЕРИОДУ ОД 2015. ДО 2017. ГОДИНЕ	43
V ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА	55
ЛИТЕРАТУРА	58
САЖЕТАК И КЉУЧНЕ РЕЧИ.....	61
SUMMARY AND KEYWORDS	63
БИОГРАФИЈА	65

I УВОД

Породица представља основ сваког савременог друштва, па се тако породични односи не могу посматрати одвојено од других друштвених односа и појава. Здрава и усклађена породица омогућава несметан и правилан развој појединаца, а самим тим утиче на развој друштва у сваком друштвено-политичком систему. Зато свако друштво настоји да породицу и породичне односе уреди и правно регулише у складу са својим потребама. Међутим, услед многобројних фактора неретко долази до неразумевања, неслагања и нетрпељивости међу члановима породице, самим тим до нестабилности породице, а често и до насиља у породици. Насиље у породици датира још од времена када су настале прве емотивне везе између мушкарца и жене, а све до средине седамдесетих година прошлог века „пређутно се одобравало“, посебно у традиционалним, патријархалним друштвима у којима мушкарци најчешће имају знатно више економске и друштвене моћи. У даљој прошлости о насиљу у породици није било ни разматрано као о проблему, а касније, на њега се почело гледати као на приватну ствар једне породице, у коју се не треба мешати (Јовановић, Лукић, 2001: 72). Сматра се да је и у савременом друштву тамна бројка насиља у породици знатно висока.

Ово кривично дело, у принципу, непосредно погађа члана породице који је жртва другог члана породице, али оно напада и породицу као такву, те руши одређене устаљене породичне вредности које су од великог друштвеног значаја. Посебно су ризикантни они облици насиља у породици који се испољавају према деци и малолетним лицима уопште и ту је потребно остварити посебно пажљив приступ у кривичном поступку те, пре свега, водећи рачуна да оваква жртва не претрпи и додатне штетне последице, нарочито секундарне виктимизације.

Насиље у породици, због своје учесталости и неповољних последица по читаво друштво, захтева велику пажњу опште и стручне јавности, али такође и залагање целокупне заједнице са свим својим капацитетима ка потпуном искорењавању насилних модела понашања, пре свега, према женама и деци као најчешћим жртвама породичног насиља, а тако и свим осталим члановима породице. Због специфичности своје природе, овај феномен може се анализирати са криминолошког, виктимолошког и кривичноправног аспекта, а све више су уочљивији напори у свим овим дисциплинама ка проналажењу што бољег решења у сузбијању овог проблема. Међутим, на највеће препреке се наилази на првој инстанци суочавања са насиљем и то од стране

припадника полиције, центра за социјални рад и органа правосуђа, који имају најнепосреднији контакт са насилницима и жртвама. У овом смислу, уочава се неконзистентност у тумачењу и примени законских норми из ове области, али и изостанак воље за стварањем атмосфере у којој се насиље неће толерисати.

Предмет истраживања – Предмет овог рада јесте кривичноправни аспект насиља у породици, његов појам и елементи кривичног дела, али пре тога потребно је дефинисати појмове „породица“ и „насиље“ како би се термин „насиље у породици“ могао лакше и поузданије тумачити, с посебним освртом на рад органа унутрашњих послова у спречавању и сузбијању овог кривичног дела.

Највећу улогу у откривању и спречавању насиља у породици има полиција, у односу на остале државне органе репресивног карактера, тако да се други део рада односи на улогу и овлашћења полиције и њене функције у спречавању и сузбијању насиља у породици.

Према томе, предмет овог рада полази од општег појма кривичног дела насиља у породици, њиховних појавних облика и временској и просторној дистрибуцији на подручју Полицијске управе у Нишу у периоду од 2015-2017. године.

Простор истраживања – обухвата територију на којој је надлежна Полицијска Управа у Нишу, а чијој надлежности припадају Полицијске станице Дољевац, Алексинац, Мерошина, Гацин Хан, Сврљиг и Ражањ.

Време истраживања – Обухвата временски оквир извршења кривичног дела насиља у породици од 2015. до 2017. године.

Циљ истраживања – Циљ истраживања је да се сагледа и упозна просторна и временска дистрибуција кривичног дела насиља у породици, као и да се донесу закључци о појавним облицима, али и предностима и манама, како у Закону о спречавању насиља у породици, тако и у поступању државних институција у превентивном и репресивном деловању.

II ПОЈАМ ПОРОДИЦЕ И КРИМИНОЛОШКИ И ПРАВНИ АСПЕКТИ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

2.1. Породица као друштвени и правни институт

Породица у једном општем аспекту представља, пре свега, основну јединицу сваког друштва. Без породице као основне градивне јединице, незамисливо је одржање или повећање броја становника једне државе. Она, са једне стране, представља просту форму друштва, али њен значај доводи до сложене функције коју обавља, због чега се са различитих аспеката, њоме баве многобројне научне дисциплине. Она је од увек била предмет интересовања, а самим тим и предмет истраживања социологије, филозофије, педагогије, психологије, права, антропологије и других друштвених наука. У једном таквом контексту изучавања овог сложеног феномена, покушаји проналажења савремено конципиране дефиниције породице, представљају ни мало једноставан подухват. Свака наука, која се бави породицом, има своје појмовно одређење и из тог разлога не постоји једна опште прихваћена дефиниција породице.

Славољуб Димитријевић у најширем смислу речи одређује породицу на следећи начин: „нераздвојива целина особа повезаних браком или усвајањем“ или „рађање појединца који наслеђује један другог“ – што значи „лоза“, „род“, „династија“. У ужем смислу реч породица значи „родбински повезане особе које живе под истим кровом“ или још уже, значи „оца, мајку и децу“ (Димитријевић, 2014: 219).

У *Педагошкој енциклопедији 2* породица је дефинисана као „друштвена група историјски променљивог облика у чијим оквирима се одвија процес репродукције друштвених индивидуа; процес природне репродукције који подразумева рађање, одрастање и умирање људских индивидуа са једне стране, и процес њихове друштвено-културне репродукције, са друге стране, који се одвија кроз процес социјализације, индивидуализације и заштите психо-социјалне стабилности и интегритета одраслих : појединаца“ (Поткоњак, Шимлеша, 1989: 219).

Међутим, за овај рад важно је породицу посматрати са правног аспекта. Породични закон Републике Србије, као и ранији Закон о браку и породичним односима не дефинишу породицу, али се у разним литературама могу наћи разни појмови породице. У нашем породичном праву породица се може дефинисати као скуп лица везаних браком или ванбрачном заједницом и сродством, између којих постоје законом утврђена права и дужности чије непоштовање повлачи за собом одређене

правне санкције (Младеновић, 1981: 46), или као скуп сродника који имају међусобна права и дужности утврђене законом (Ђуровић, 1988: 34), или као скуп лица везаних браком и сродством (Бакић, 1988: 35), или као животна заједница лица везаних браком и ванбрачном заједницом и сродством или само сродством (крвним или грађанским) која имају међусобна права и обавезе (Јањић-Комар, Кораћ, Поњавић, 1996: 41), или као заједница лица повезаних браком или ванбрачном везом, односно сродством, или животна заједница родитеља, деце и осталих блиских сродника између којих постоје права и дужности (Бабић, 1999: 30), или као заједница сродника повезаних одговорношћу за живот и узајамну добробит (Јањић-Комар, 2006: 250).

Како смо раније напоменули не постоји универзална дефиниција породице, али ипак већина научника сматра и слаже се да се могу издвојити нека универзална обележја породице, а то су:

- биолошки елементи – полни однос и рађање деце;
- биолошки и социјални елементи – брак и сродство;
- формално правни елементи – форма брака, друштвено признање, разлика између „законите“ и „незаконите“ деце, „законитог“ и „незаконитог“ брака;
- величина породице као критеријум – велика, проширена и мала породица;
- функције породице као критеријум – сексуална, репродуктивна, социјална функција али и васпитна, заштитна, економска;
- постоје и друга обележја – љубав, заједничко становање, породична имовина, заједничко домаћинство.

2.2. Појмовно одређивање насиља и његови облици

У српском језику насиље води порекло од речи сила, и означава неовлашћену употребу силе којом се повређују људи или којом се наноси штета имовини. Сам појам насиља је предмет изучавања многих наука и из тог разлога постоје многобројне дефиниције насиља које су веома разнородне и немогуће је дати једну, јединствену дефиницију, а и када би се у томе успело, оваква дефиниција би била ограничено употребљива у научном смислу.

У даљем тексту указаћемо на криминолошко дефинисање насиља и на појам насиља са правног становишта.

2.2.1. Криминолошки појам насиља

У научној литератури насиље се дефинише као употреба силе, док се под насиљем у породици подразумева континуирана примена физичке или психичке силе, претње према члановима породице уз угрожавање или повређивање сигурности и односа поверења, као и испољавање контроле и моћи над члановима породице без обзира на то да ли је у важећем законодавству предвиђено као кривично дело и да ли је извршено насиље пријављено органима гоњења.

У савремено доба насиље је значајно измењено, модификовано или преобликовано, али и даље постоји. Према Војину Димитријевићу, „насиље је прилично непрецизан термин којим се означава наношење душевног, а знатно чешће физичког бола или повреде. Насиље као социолошка и криминолошка појава је нужни противник готово свих савремених друштава, без обзира на степен њиховог друштвено - економског развоја“ (Димитријевић, 1985: 16).

Насиље се може одредити и као „незаконита употреба силе да би се изнудило одређено понашање људи противно њиховој вољи, односно оно подразумева употребу принудних средстава и метода према некоме против његове воље и права, примену физичке силе према објектима и материјалним средствима. Насиље је екстремни облик агресије нелегитимном или неоправданом употребом физичке или психичке силе (Бошковић, 1999: 202). Оно је савремени и друштвено опасан феномен и представља опасно угрожавање живота људи, њихове психе и слободе, као и човеково угрожавање природе“ (Гаџиновић, 2002: 21).

Према Драгану Симеуновићу, насиље је „људска делатност, а сила је само средство. Насиље није проста употреба силе, већ њен рад, као облик људске делатности у којој се директно или индиректно користи сила. Насиље је делатност којом се неки чин, активност, радња или процес отпочињу, врше се или заустављају, односно одржавају или убрзавају, или се нека форма и суштина стварају, трансформишу или разарају насупрот вољи и интенцији остварења интереса и задовољавања потреба објекта насиља уколико је свестран, односно насупрот његовој унутрашњој структури или законитостима уколико није реч о човеку“ (Симеуновић, 1989: 21).

Светска здравствена организација дефинише насиље као „намерну примену физичке силе или моћи према себи, другом појединцу, групи или заједници, или претњу њиховом применом, која резултира или има високу вероватноћу да резултира

повредом, смрћу, психичком патњом, нарушавањем развоја“ (World Health Organization, 2002: 5).

Из ових дефиниција можемо закључити да је насиље присутно у свим друштвима, без обзира на степен развијености, да мора бити делатност човека и да се врши уз употребу физичке или психичке силе, усмерене према другом живом бићу или материјалним стварима, са елементима агресије.

2.2.2. Кривичноправни појам насиља

У теорији кривичног права не постоји јединствена дефиниција насиља. *Зоран Стојановић* категорију деликата насиља оправдано дели на три врсте кривичних дела с обзиром на њихов законски опис. Прво, то су она кривична дела која у свом законском опису експлицитно садрже израз „насиље“. У другу групу спадају она кривична дела која у свом законском опису садрже силу или претњу као начин извршења. Трећу групу чине она кривична дела која у свом законском опису не садрже ни насиље, а ни силу или претњу, али је њихова радња извршења, по правилу, везана са чином насиља (*Стојановић, 2014: 6*).

Насиље као кривичноправни појам и као радњу извршења кривичних дела код којих је оно садржано у законском опису *Зоран Стојановић* дефинише као употребу физичке снаге која представља напад на нечији телесни интегритет, и наглашава да то мора бити активна радња, а не пропуштање. Под вршењем насиља се подразумева употреба силе, али не и претње, која мора бити управљена на тело неког лица, с тим што то мора бити грубља примена физичке снаге. У појам насиља не улази и циљ којим се њиме треба постићи.

2.2.3. Врсте насиља

Насиље може имати различит облик испољавања, а сама радња извршења насиља може се предузети на веома разноврсне начине, у зависности од средства извршења. Како се разне науке баве дефинисањем појма насиља, тако и свака од њих даје своју поделу. Постоје различите поделе насиља, у односу на његов облик¹, интезитет и трајање. Насиље може бити пасивно, у виду занемаривања и запуштања и активно, у виду физичког, психичког или сексуалног злостављања различитог

¹Различите облике насиља је врло често тешко јасно раздвојити, јер се често поклапају и комбинују.

интензитета. Насиље може бити појединачно (особа према особи) и колективно (активно учешће више особа). Према контексту у коме се насиље одвија, можемо разликовати институционално (углавном насиље у институцијама које се брину о деци и младима), вршњачко и насиље у породици. Ту су и друге врсте насиља као што је насиље путем интернета (слањем узнемиравајућих порука, објављивање приватних или неистинитих података о лицу, слањем узнемиравајућих слика и др.), верско или духовно насиље (присиљавање преласка у другу веру и наметање верских обичаја), угрожавање спокојства.

За овај рад битно је напоменути облике насилног понашања који се најчешће манифестују у породици.

Физичко насиље треба навести на првом месту, јер је оно најчешће и прво је по учесталости насиља које се пријављује. Састоји се у примени физичке силе којом се жртви наносе телесне повреде, а подразумева гурање, бацање на под, шамарање, повлачењем за косу, ударање песницама, ногама, дављење, гашење цигарета по телу, увијање и ломљење руку, вилице, носа, гађање неким предметом, повређивање тела разним предметима и др. Физичко насиље представља намерно учињена дела физичког насиља над другим лицем, независно од контекста у којем до њега долази, а подразумева, мада не искључује и друге облике: гурање, одгуривање, повлачење за косу, шамарање, ударање рукама или ногама, угризе, дављење, убоде, премлаћивање, физичко мучење и убиство. Тежина повреда варира од минималних (огреботине, модрице, подливи, преломи) до озбиљних, трајних повреда и смрти.

Континуирано физичко насиље, поред повређивања и угрожавања телесног интегритета, може довести и до озбиљних душевних патњи и поремећаја.

Сексуално насиље подразумева свако остваривање или покушај остваривања сексуалног односа или сексуалних активности против воље, као и свака повреда полне слободе и полног морала, што укључује сваки вид деградирања и понижавања на сексуалној основи. Оно најчешће укључује силовање и покушај силовања, додиривање интимних делова тела, сексуалне примедбе, понуде, захтеве, уцене, а све то употребом физичке силе, застрашивањем, претњом, испољавањем беса и другим радњама. Овај вид насиља најчешће чине супрузи, бивши супрузи и ванбрачни партнери. Појавни облици сексуалног насиља укључују сексуално задиркивање, непожељне коментаре, нежељене сексуалне предлоге, присилу на учешће или гледање порнографије, нежељено додиривање, присилан секс, силовање, инцест, болни и понижавајући сексуални чин.

Инцест укључује сваки сексуални чин који је учинио било који члан породице, као и особе које повремено деле дом жртве или имају поверење жртве.

Психичко или емоционално насиље у пракси је најраспрострањенији вид насиља и испољава се на различите начине, а до неадекватног санкционисања и непријављивања овог облика насиља долази из разлога што се често психичко насиље не разликује од лоших и дисфункционалних партнерских односа као распрострањене појаве у којој не мора бити насиља. Подразумева трајно непријатељско расположење према особи.

Појавни облици психичког насиља најчешће подразумевају, али не искључују и друге облике: омаловажавање, вређање, игнорисање, коришћење привилегија, псовке, исмевање, приговарање, претње и принуде (са или без употребе оруђа и оружја којима се могу изазвати телесне повреде), застрашивање, контролу (различитих или свих аспеката живота), изолацију, презир, малтретирање, окривљавање, манипулације децом, вербални напад. Посебан вид психичког насиља представља такозвано „духовно насиље“ које укључује наметање или уништавање културних или религијских уверења/веровања путем исмевања, кажњавања, омаловажавања или присиле да се не практикује властити систем вредности и/или да се усвоји систем вредности који припада насилнику.

Економско насиље представља неједнаку доступност заједничким средствима, ускраћивање и контролисање целокупног кућног буџета, спречавање запошљавања или образовања и стручног напредовања, трошење новца искључиво за задовољење сопствених потреба, продаја ствари без сагласности дугог члана/власника, продаја под принудом и др.

2.3. Насиље у породици

Проблем насиља у породици привукао је пажњу јавности током 70-тих година прошлог века, под утицајем рада феминистичких група у центрима за прихват „претучених жена“. Пре овог периода насиље у породици је била тема која се дискретно избегавала. Насиље у породици се још назива и кућно насиље или породично насиље. Породице у којима постоји насиље често су друштвено „неупадљиве“ и затворене су за своју околину. Постојање насиља у породици је често тешко приметити, јер га чланови породице крију и чувају као тајну, сматрајући да је то што се дешава део њихове приватности и да је примена насиља „породична ствар“ за

коју околина не сме да зна. Насиље у породици се најчешће врши над супружником (најчешће су жене у питању), децом и над старим лицима.

Једну од првих општеприхваћених дефиниција насиља у породици дао је Савет Европе 1986. „свака радња или пропуштање извршени у породичном оквиру од стране неког од њених чланова, којим се угрожава живот, тело или психички интегритет или слобода другог члана или који озбиљно угрожава развој личности неког од чланова породице“ (Игњатовић, 2010: 107).“

Слободанка Константиновић – Вилић под насиљем у породици подразумева „континуирану примену физичке и психичке силе према члановима породице уз угрожавање и поређивање домена сигурности и односа поверења и испољавање контроле и моћи над члановима породице, без обзира да ли је у важећем законодавству предвиђено као кривично дело и да ли је извршилац насиља пријављен органима гоњења“ (Константиновић-Вилић, Николић-Ристановић, 2003: 128).“

Тако Слађана Јовановић истиче да „насиље у породици, поред физичког повређивања које је уочљивије, укључује и „невидљиво насиље“ као психолошко злостављање, вређање и понижавање, а са њима се смењују и облици економског насиља, да се оно врши у нарочитом контексту дисбаланса моћи, доминација и злоупотреба позиције која се у породици има, злоупотреба односа поверења и зависности, да је оно обично континуирано и да уколико не буде благовремено спречено, циклус насиља у породици може бити окончан и вршењем најтежих кривичних дела против живота и тела“ (Јовановић, 2010: 24).

Одређивање насиља у породици треба да се врши у реалним ситуацијама у којима долази до насиља. Да његово одређивање обухвати све облике у којима се насиље у породици јавља, све врсте насиља (физичко, сексуално, психичко и економско) и нове савремене тенденције о схватању појма породице.

2.3.1. Правно одређивање насиља у породици

За одређивање правног појма насиља у породици неопходно је одредити релевантне правне извори којима се уређује сузбијање ове појаве.

Међународни правни извори су разноврсни али међу најважнијима је позната *CEDAW конвенција – Препоруке Комитета*, усвојена 1979. године,² процене Комитета Савета министра Савета Европе као надзорног органа, препоруке и смернице за

² CEDAW је Конвенција Уједињених нација о елиминацији свих облика дискриминације жена.

заштиту жена од насиља у породици и др. (акциони планови, декларације, резолуције, саветодавна мишљења и др.).

Унутрашњи правни извори у Србији су постојали и у претходном периоду, али су адекватни механизми спречавања и сузбијања насиља у породици уведени тек од 2002. године. До тада у заштити од насиља у породици примењивана су кривична дела против живота и тела кроз одредбе о лаким и тешким телесним повредама, из главе кривичних дела против брака и породице и против слободе и права човека и грађанина, али најчешће кроз прекршајни поступак и новчане казне. Заштита је била регулисана Уставом, међутим жене су биле без потпуне и адекватне заштите и сама дата законска решења у пракси нису реализована на прави начин.

- Пре свега, у српском законодавству породици се пружа пуна заштита *Уставом Републике Србије*, као највишим правним актом, прописујући следеће: „Породица, мајка, самохрани родитељ и дете у Републици Србији ужива посебну заштиту, у складу са законом. Посебна заштита пружа се деци о којој се родитељи не старају и деци која су ометена у психичком или физичком развоју.“³

- За заштиту жртава насиља у породици најбитнији је *Кривични законик Републике Србије*⁴ јер су њиме прописане кривичне санкције за учиниоце насиља у породици. Законом о изменама и допунама Кривичног закона Србије из марта 2002. године у кривичноправни систем Републике Србије је уведено, у складу са низом међународних стандарда, посебно кривично дело под називом насиље у породици у члану 118а, и гласило је: Ко употребом силе или озбиљном претњом да ће напасти на живот или тело повређује или угрожава телесни или духовни интегритет члана породице казниће се. Нови Кривични законик РС из 2005. године, који се примењује од 1. јануара 2006. године, регулише насиље у породици као кривично дело у оквиру Главе XIX КЗ РС, у члану 194. у групи кривичних дела против брака и породице. После Новеле Кривичног законика из 2009. године ово кривично дело има следећу садржину: Ко применом насиља, претњом да ће напасти на живот или тело, дрским и безобзирним понашањем угрожава спокојство, телесни интегритет или душевно стање члана своје породице, казниће се затвором од три месеца до три године (став 1). Ако је при извршењу дела из става 1. овог члана коришћено оружје, опасно оруђе или друго средство подобно да тело тешко повреди или здравље тешко наруши, учинилац ће се

³Устав Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 98/2006.

⁴Кривични законик РС, *Службени гласник РС*, бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 и 94/2016.

казнити затвором од шест месеци до пет година (став 2). Ако је услед дела из става 1. и 2. овог члана наступила тешка телесна повреда или тешко нарушавање здравља или су учињена према малолетном лицу, учинилац ће се казнити затвором од две до десет година (став 3). И најтежи облик дела постоји ако је услед дела из става 1., 2. и 3. овог члана наступила смрт члана породице, и тада ће се учинилац казнити затвором од три до петнаест година (став 4). У ставу 5 прописано је да ко прекрши мере заштите од насиља у породици које му је суд одредио на основу закона, казниће се затвором од три месеца до три године и новчаном казном.

Чланом 112. тачка 28. Кривични законик прописује ко се све сматра чланом породице: супружници, њихова деца, преци супружника у првој линији крвног сродства, ванбрачни партнери и њихова деца, усвојилац и усвојеник, хранилац или хранилац. Члановима породице сматрају се и браћа и сестре, њихови супружници и деца, бивши супружници и њихова деца и родитељи бивших супружника, ако живе у заједничком домаћинству, као и лица која имају заједничко дете или је дете на путу да буде рођено, иако никада нису живела у истом породичном домаћинству.

- *Породични закон*⁵ регулише комплетну материју породичних односа, пружајући примарну правну заштиту породици. У овом закону се, такође, налазе нормативни оквири спречавања и сузбијања насиља у породици. Чланом 10. овог закона изричито је забрањено насиље у породици и члановима признато право на заштиту од таквог насиља. Девети део ПЗ, чланови 197-200, регулишу заштиту од насиља у породици.⁶ Према члану 197 насиље у породици јесте понашање којим један члан породице угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство другог члана породице (став 1). Насиљем у породици, у смислу става 1 овог члана, сматра се нарочито: понашање или покушај наношења телесне повреде; изазивање страха претњом убиства или наношења телесне повреде члану породице или њему блиском лицу; присиљавање на сексуални однос; навођење на сексуални однос или сексуални однос са лицем које није навршило 14. годину живота или немоћним лицем; ограничење слободе кретања или комуницирања са трећим лицима; вређање, као и свако друго дрско, безобзирно и злонамерно понашање. Члановима породице у смислу става 1 овог члана сматрају се: супружници или бивши супружници; деца, родитељи и остали крвни сродници, те лица у тазбинском или адоптивном сродству, односно лица која везује хранитељство; лица која живе или су живела у истом породичном домаћинству; ванбрачни партнери или

⁵Породични закон, *Службени гласник РС*, бр. 18/2005, 72/2011-др. закон и 6/2015.

⁶Предвиђене су мере породично-правне заштите и услови за њихову примену.

бивши ванбрачни партнери; лица која су међусобно била или су још увек у емотивној или сексуалној вези, односно која имају заједничко дете или је дете на путу да буде рођено, иако никада нису живела у истом породичном домаћинству. У члану 198 Породичног закона истакнуто је да члана породице који врши насиље суд може одредити једну или више мера заштите од насиља у породици, којом се привремено забрањује или ограничава одржавање личних односа са другим члановима породице. Мере заштите од насиља у породици су: издавање налога за исељење из породичног стана или куће, без обзира на право својине односно закупа непокретности; издавање налога за уселење у породични стан или кућу, без обзира на право својине односно закупа непокретности; забрана приближавања члану породице на одређеној удаљености; забрана приступа у простор око места становања или места рада члана породице; забрана даљег узнемиравања члана породице. Ове мере могу трајати највише годину дана. Мера заштите од насиља у породици може се продужавати све док не престану разлози због којих је мера била одређена. Али исто тако мера заштите од насиља у породици може престати пре истека времена трајања ако престану разлози због којих је мера била одређена. У десетом делу овог закона, од члана 283 до члана 289, предвиђен је посебан поступак у овој материји по чијим сеправилима поступа у парници, ради заштите од насиља у породици.

- У поступању државних органа на спречавању и сузбијању насиља у породици, као и на процесуирању свих учиниоца насиља у породици, веома су битни *Закон о полицији*⁷, у коме је чланом 28. прописано поступање полиције у случају насиља у породици, где је дужност полицијског службеника да, у сарадњи са другим надлежним органима, одмах предузме потребне мере и радње у складу са законом, чијим вршењем се спречава односно зауставља насиље које за последицу може да има наношење телесних повреда или лишење живота и *Закон о јавном тужилаштву*⁸, јер ти закони уређују организацију, начин поступања, послове, овлашћења тих органа као и мере које предузимају приликом пружања подршке у сузбијању насиља у породици.

- *Закон о социјалној заштити*⁹ је веома битан за заштиту жртава насиља у породици. Безобзира што овај закон не садржи конкретан члан који је везан за насиље у породици, њиме се ипак утврђују законски циљеви социјалне заштите, а они су: 1)

⁷Закон о полицији, *Службени гласник РС*, бр. 6/2016, 24/2018 и 87/2018.

⁸Закон о јавном тужилаштву, *Службени гласник РС*, бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 78/2011 – др. закон, 101/2011, 38/2012 – одлука УС, 121/2012, 101/2013, 111/2014 – одлука УС, 117/2014, 106/2015 и 63/2016 – одлука УС.

⁹Закон о социјалној заштити, *Службени гласник РС*, бр. 24/2011.

одржавати минималну материјалну сигурност и независност појединца и породице у задовољавању животних потреба; 2) обезбедити доступност услуга и остваривање права у социјалној заштити; 3) створити једнаке могућности за самостални живот и подстицати на социјалну укљученост; 4) очувати и унапредити породичне односе, као и унапредити породичну, родну и међугенерациску солидарност; 5) предупредити злостављање, занемаривање или експлоатацију, односно одклонити њихове последице.

- Такође, за успешно сузбијање насиља у породици и рад свих државних органа битни су и подзаконски документи донети од стране Владе Републике Србије, и то *Национална стратегија за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима*¹⁰ која указује да се насиље које се чини према члановима породице разликује од насиља учињеног ван породице. Према Стратегији насиље у породици је „сваки акт физичког, сексуалног и психичког насиља које се дешава у породици или домаћинству или било ког другог партнерског, односно интимног односа, без обзира на то да ли насилник дели или не дели исту стамбену јединицу са жртвом“, као што је утврђено у члану 2. Нацрта Конвенције Савета Европе о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици и *Општем протоколу о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и у партнерским односима*.¹¹

Међутим, суд не суди на основу ова два документа него на основу Устава, закона и других општих аката и опште прихваћених правила међународног права али појмове који су коришћени у Стратегији и Протоколу омогућавају судовима да кривичноправне појмове употребљене у наведеним законима поузданије протумаче и конкретизују.

- *Законом о спречавању насиља у породици*¹² који се примењује од 1. јуна 2017. године, уведен је читав низ нових решења која су усмерена ка ефикаснијој заштити од насиља у породици. Нови закон не штити само особе женског пола, већ и старија лица, децу особе са инвалидитетом, односно све угрожене групе лица, али је изричито прописано да се овај закон не примењује на малолетна лица која учине насиље у породици. Свака особа дужна је да полицији или јавном тужиоцу пријави без одлагања

¹⁰Национална стратегија за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима, *Службени гласник РС*, бр. 027/2011 од 20.04.2011.г., Управа за родну равноправност, Министарство рада и социјалне политике.

¹¹*Општи протокол о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и у партнерским односима*, Влада Републике Србије, 2011, Управа за родну равноправност, Министарство рада и социјалне политике, Београд, 2012.

¹²Закон о спречавању насиља у породици, *Службени гласник РС*, бр. 94/2016.

насиље у породици или непосредну опасност од њега. Полиција је дужна да поступи по пријави истог тренутка када добије пријаву да је извршено насиље у породици, као и да спречи наставак насиља и изврши процену ризика да ли насиље може да ескалира. У складу са том проценом полиција би требало да готово обавезно удаљи насилника изрицањем хитних мера. Полиција одмах мора да обавести јавног тужиоца о изреченој мери, који ће у року од 24 сата предложити суду продужење трајања хитне мере, при чему суд има обавезу да донесе одлуку о мерама у року од 24 сата.

III РАД ПОЛИЦИЈЕ У СПРЕЧАВАЊУ И СУЗБИЈАЊУ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ И ФУНКЦИЈЕ И ОВЛАШЋЕЊА ПОЛИЦИЈЕ

3.1. Пријављивање и откривање кривичног дела насиље у породици

Заштита од насиља у породици почиње препознавањем и пријављивањем насиља. Из тог разлога, свако¹³ је дужан да без одлагања пријави полицији или јавном тужиоцу насиље у породици или непосредну опасност од њега. У оквиру својих редовних послова, надлежни државни органи и центри за социјални рад дужни су да препознају насиље у породици или опасност од њега. Препознавање може бити резултат пријаве од стране жртве било којој установи у систему заштите, или уочавања физичких, психичких или других трагова и манифестација насиља од стране било ког службеног или стручног лица. Полиција има обавезујуће поступање у случајевима насиља у породици и с тим у вези, предузима мере на спречавању, откривању и документовању кривичних дела учињених насиљем од стране чланова породице или партнера.

Полиција на различите начине долази до сазнања да је извршено насиље у породици (непосредно, посредно и самоиницијативно) и то:

- када жртва својевољно пријави насиље,
- од анонимног или познатог лица (путем телефона или писаним путем),
- када од стране суда или тужилаштва добије одређене налоге за поступање,
- пријавом од стране службеника здравственог центра, Центра за социјални рад или друге установе,
- обављањем других полицијских и безбедносних задатака.

Самоиницијативно – у ситуацијама када овлашћено службено лице непосредном комуникацијом са грађанима, опажањем, из средства јавног информисања као и оперативним радом, дођу до података који указују да је извршено дело са елементима породичног насиља или је извршење у току. Уколико је насиље у току, о томе ће се обавестити дежурна служба полицијске управе и у складу са могућностима пружити помоћ и заштита жртви и обезбедити места догађаја до доласка патроле полиције.

¹³Свако физичко лице као и државни органи, организације и установе.

Непосредно – личним доласком жртве породичног насиља, другог члана породице или грађанина у службене просторије полиције ради подношења пријаве. У оваквој ситуацији неопходно је без одлагања обавити разговор са лицем које подноси пријаву и о томе сачинити записник који треба да садржи следеће елементе: назив организационе јединице Министарства унутрашњих послова која је примила пријаву, име, презиме и чин полицијског службеника који је пријаву примио, име и презиме записничара, мести и време пријема пријаве, личне податке подносиоца пријаве и да ли је оштећен кривичним делом, односно да ли се ради о жртви породичног насиља, затим описати догађај (околности, место, време и начин извршења и др.), податке који указују на извршиоца дела, сведоке, као и друге чињенице од значаја за расветљавање дела са елементима породичног насиља (Жарковић, Шурлан, Киурски, Матић, Јосимовић, 2012: 259).

Посредно – пријављивањем догађаја дежурној служби полицијске управе телефоном или подношењем писане пријаве од стране жртве, другог члана породице, грађанина, анонимно или од стране других државних или недржавних органа, организација и установа.

3.1.1. Поступање полицијских службеника по сазнању за кривично дело насиље у породици

У пракси најчешће пријављивање насиља врши се путем телефона, дежурној служби и непосредно у службеним просторијама полиције. Сваки овакав позив за пријаву насиља требало би да има приоритет у поступању полицијских службеника.

Полицијски службеник у дежурној служби, који прима позиве, обавља разговор са лицем које пријављује насиље у породици и доноси одлуку о хитности реаговања, на основу питања којима се констатује:

- Шта се догодило (да ли се насиље дешава у тренутку позива),
- Где се дешава насиље (адреса, број стана),
- С ким разговара (са жртвом, сведоком, чланом породице),
- Да ли је неко повређен, ако јесте, да ли је потребна хитна помоћ,
- Ко је пријављено лице, да ли је присутан, а ако није, где се налази,
- Ко је жртва (да ли је у непосредној опасности),

- Да ли је коришћено оружје, да ли је прећено оружјем којим, где је сада оружје,
- Да ли је насиље извршено под утицајем акохола или опојних дрога,
- Да ли су присутна деца (колико деце, којих година, да ли су деца безбедна),
- Да ли се насиље дешавало и раније, да ли је поступала полиција.

Иницијални разговор полицијског службеника са лицем које пријављује насиље треба да омогући да се формира што потпунија и квалитетнија прелиминарна слика о насиљу које се пријављује. Након одговора на претходно наведена питања, полицијски службеник врши процену да ли постоји законски основ за поступање полиције и уколико има основа, упућује патролу на место догађаја. У току разговора са жртвом дају се савети о безбедности, да жртва остане у телефонској вези са полицијом и да жртва оде на сигурно место, код комшија, рођака. Потребно је и да полицијски службеник забележи податке о насиљу, жртви и насилнику, као и да упише врсту интервенција које су предузете од стране полиције.

На место догађаја упућује се полиција у патроли, са најмање два полицијска службеника (по могућности различитог пола, ради пружања жртви могућност разговора са женском особом), у циљу утврђивања околности случаја и пружања заштите и друге помоћи жртви насиља и спречавања учиниоца у даљем насилничком понашању. Полицијски службеници по доласку на место догађаја врше процену да ли постоје елементи кривичног дела или прекршаја и обавештавају дежурну службу о затеченом стању, утврђују тачну локацију где је насиље извршено, уколико су на месту догађаја присутна деца, склањају их на безбедно место уз надзор рођака или стручног лица, пружају помоћ повређеним особама и обезбеђују хитну помоћ, утврђују идентитет присутних лица, утврђују да ли је коришћено оружје или оруђе и где се оно налази, одузимају оружје, идентификују и лишавају слободе осумњичено лице и обавештавају дежурну службу о предузетим мерама.

Полицијски службеници врше прелиминарну истрагу и прикупљају доказе на месту догађаја, обављају разговор посебно са жртвом, посебно са осумњиченим, посебно са сведоцима; бележе податке о жртви и осумњиченом, податке о деци и сведоцима; документују (описују и фотографишу) доказе о повредама, неред у кући, жртвиној одећи, симптоме употребе алкохола или дроге.

Током поступања полицијски службеници ће на примерен начин информисати жртву у вези са правним процедурама које су јој доступне, посебно заштитним мерама

и условима њиховог изрицања и о хитним мерама које ће полиција предузети против учиниоца насиља, које су посебно важне за заштиту сигурности жртве (мера привременог удаљења учиниоца из стана и мера привремене забране учиниоцу да контактира жртву насиља и прилази јој).

Након завршене интервенције полицијски службеник подноси писани извештај у вези са случајем насиља у породици који обухвата све битне информације, укључујући у извештај сву расположиву документацију као што су лекарски налази, претходни позиви полиције, пријаве пресуде, изјаве жртве, осумњиченог и сведока, као и деце, и остале коментаре (непожељно је изношење личних ставова у извештају).

3.1.2. Непријављивање насиља у породици

Непријављивање насиља у породици свакако представља главни проблем у евидентирању и санкционисању овог кривичног дела. У односу на укупан број тамне бројке кривичних дела, кривично дело насиље у породици свакако заузима велико место у томе. Разни су разлози због којих жртва породичног насиља не пријављује ово кривично дело. Опште је познато да су жене те које су начешће жртве насиља, па се може констатовати да су разлози због којих оне не пријављује породично насиље следећи: 1) економска зависност, 2) родитељство, 3) породица и родбина, 4) страх (од нападача али и од осуде јавности и околине), 5) љубав, 6) осећање кривице, 7) физичка и психичка исцрпљеност, 8) непознавање закона и процедура и 9) религијска уверења и обичаји (Савић, Микић, 2010: 300).

Међутим често се дешава да жртве породичног насиља не пријављују случај полицији из разлога што су то већ чиниле пар пута (у случајевима повратничког насиља у породици) и сматрају да им полиција не може помоћи или им се не свиђа начин полицијског поступања (немају добро искуство са полицијом која интервенише у породици). Жене-жртве немају поверења у полицију, односно не желе да доживе виктимизацију од стране полиције.

Такође, велики проблем се јавља када жртва пријави кривично дело, односно пријави извршиоца, насилника, а затим након пар дана, поготово уколико дође у контакт с њим, повуче пријаву или потпуно измени исказ. То се најчешће дешава услед претњи насилника, осталих чланова породице, или из финансијске зависности коју

насилник има према жртви. На тај начин, увек се може очекивати поновно извршење овог кривичног дела.

Грађани, који су у обавези да пријаве сваки вид насиља у породици, ретко то раде, из разлога што не желе да се укључују у приватне, породичне ствари друге породице или не желе да себи стварају додатне обавезе према полицији, што је веома погрешно размишљање.

3.1.3. Лажно пријављивање

Постоји и одређени проценат лажног пријављивања кривичних дела са елементима насиља у породици, а начешћи мотиви за лажно пријављивање могу бити: 1) освета партнеру због раскида везе, 2) љубомора, 3) неузвраћена љубав, 4) материјална корист, 5) код млађих особа ради оправдања због бегства од куће, касних излазака, неоправданих изостанака из школе, недовољних оцена, скретања пажње на себе.

Неке од индиција које могу указати да се ради о лажном пријављивању насиља у породици су: 1) нетачни детаљи о времену, месту и начину извршења кривичног дела, 2) непостојање одбрамбених повреда код оштећене особе која изјављује да је силом принуђена на обљубу, 3) проток дужег времена од тренутка „извршења“ кривичног дела до пријављивања.

3.2. Поступање полицијских службеника на месту дешавања насиља у породици

Примарни задатак патроле полиције која је упућена на место дешавања породичног насиља мора да буде заштита живота и очување безбедности жртве породичног насиља и због тога је од нарочите важности да је дежурна служба утврдила све околности које су од значаја за процену ризика и степена угрожености жртве. Без обзира на степен угрожености жртве, полицијски службеници су дужни да увек одговоре на позив за помоћ и изађу на место догађаја. Позиви за које се процени да су везани за ситуацију која укључује животну угроженост жртава имају посебан приоритет. Уколико је жртва породичног насиља женског пола, пожељно је да у патроли буде и полицијски службеник женског пола, због лакшег успостављања комуникације са жртвом. Приликом непосредног приближавања месту догађаја, препоручљиво је да се не користе звучна и светлосна сигнализација, осим у случајевима изузетно хитне интервенције, јер се употребом светлосних и звучних

уређаја насилник упозорава на приближавање полиције и тиме добија прилику за осмишљавање и реализацију одлуке о бекству или пружању отпора. Доласком на место извршења кривичног дела насиља у породици, полиција може затећи различите ситуације: да је учинилац на месту извршења; да је насиље у току; да је насиље завршено; да је учинилац напустио место пре него што је полиција стигла; да повреде жртве захтевају пружање хитне помоћи у здравственој установи; да жртви није неопходна помоћ у здравственој установи (Коларић, Кесић, Ђурђевић, Симеуновић Патић, 2014: 106-107).

По доласку патроле на место дешавања насиља, потребно је да се изврши:

- идентификовање лица у смислу ко је насилник, а ко жртва;
- прекидање насиља, успостављање контроле над насилником, као и успостављање нарушеног реда и мира;
- привремено одузимање оружја уколико га учинилац поседује или оруђа које је користио приликом насиља, при чему се лицу издаје потврда о привремено одузетим предметима;
- раздвајање насилника од жртве и деце у различите просторије и заштита оштећених;
- упозоравање учиниоца на његово понашање и кршење закона;
- уколико има повређених, чека се долазак хитне помоћи или се одводе лица у здравствену установу на санирање или констатовање повреда у зависности од њихове врсте и тежине;
- предузимање безбедносних мера заштите жртве и деце ако су присутна (координирана сарадња са Центром за социјални рад);
- обезбеђивање услова да се несметано изврши увиђај (Спасојевић, 2015: 96-97).

3.2.1 Поступање према учиниоцу на месту извршења кривичног дела

Поступање и разговор са насилником се врши у зависности од затечене ситуације. Уколико је учинилац присутан, полицијски службеник треба да одабере одговарајућу стратегију разговора са насилником, затим да контролише свој говор тела и да избегава све што би насилник могао да манифестује као агресију, а такође, да не

апелује на последице у будућности, јер су насилници у том тренутку фокусирани само на „овде и сада“.

Поступање полицијског службеника, као и инспектора који поступа по овом кривичном делу требало би да буде усмерено на препознавање правих чинилаца који су довели до настанка овог кривичног дела, али и претходног односа, који је директно утицао на настанак догађаја. Уколико је жртва више пута била изложена вршењу насиља над њом, свакако се те последице могу видети на њој, што отежава даље поступање, посебно у ставу и доласку до сазнања зашто претходно није пријављено кривично дело, као и због чега је кривично дело сада пријављено.

Са учиниоцем се обавља разговор и узима исказ о догађају уколико за то постоје објективне могућности. Такође, може се извршити увиђај лица како би се сакупили трагови, односно докази који се налазе на њему, који представљају трагове контакта са жртвом. На основу усменог договора и консултације са јавним тужиоцем који је већ претходно обавештен о догађају, када је он проценио да пријављени догађај има обележја кривичног дела насиља у породици, учинилац се може одвести на надлежно одељење психијатрије ради процене његовог тренутног психичког стања, уколико је учинилац уживалац алкохола, психоактивних супстанци или је особа са душевним обољењем. Уколико је насилник у видно алкохолисаном стању, потребно је алкометром или у надлежној медицинској установи извршити анализу присуства алкохола у организму.

Средства принуде се могу употребити према насилнику уколико су испуњени законски услови, и то у складу са начелом сразмерности. У случају да постоји основана сумња да ће поновити насиље, учиниоца треба, у складу са законом, довести у службене просторије ради даљег поступања. Полицијско хапшење се предузима када постоје разлози за одређивање притвора који су прописани чланом 211. Законика о кривичном поступку. Притвор је мера за обезбеђење окривљеног у кривичном поступку и одређује га решењем надлежни суд, на образложен предлог јавног тужиоца.¹⁴ Обавезно лишење слободе насилника може да негује перцепцију злостављане жене да је друштво штити и кажњава насилника за насиље учињено према њој, а тиме се

¹⁴ Члан 211. и 212. Законика о кривичном поступку, “Сл. гласник РС” 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014.

повећава њено веровање да је способна да предузме напоре да превазиђе тешкоће и активно учествује у поступку доказивања.

3.2.2. Поступање према жртви на месту догађаја и изградња поверења са жртвом

Полицијски службеник мора пре доласка на место догађаја имати већ нека сазнања о жртви и њеном стању, пре свега здравственом и психолошком. Приоритет полицијског службеника приликом првог контакта је безбедност и заштита живота и здравља жртве, при чему полицијски службеник мора утврдити да ли је жртви потребна помоћ, обезбедити пружање прве помоћи уз истовремено позивање хитне помоћи ако је то потребно. Уколико хитна здравствена помоћ није неопходна, са жртвом треба обавити разговор како би се прикупили детаљни подаци, али и омогућило осматрање жртве, јер се може десити да жртва насиља прикрива повреде на телу. Без обзира да ли се на жртви могу или не могу уочити видљиве повреде, у току разговора са њом се могу уочити индикатори који указују на његово присуство и када она негира насиље. На присутно насиље указује понашање жртве. У току разговора је неопходно обратити пажњу на: узнемиреност, избегавање теме, минимизирање радње и последице; испољавање страха од понашања насилника и страха за сопствену безбедност; страх од одузимања деце, страх да насилник не угрози децу, став да су деци „оба родитеља потребна“; страх за друге укућане или чланове породице; показивање стида и кривице, преузимање одговорности за насиље, испољавање ставова да је насиље „заслужено“; указивање на економску зависност, изолацију и недостатак подршке шире породице; страх од полиције и других ауторитета. Разговор са жртвом се обавља ван видокруга насилника, како би се добили адекватни подаци. Неопходно је детаљно прикупљање информација о догађају са елементом насиља уколико то околности дозвољавају, а мисли се на информације о врсти, начину, почетку и трајању, интензитету, континуитету, разлогу, али и свим релевантним чињеницама за утврђивање учињеног насиља. Жртва мора бити упозната са законском могућношћу да се против учиниоца поднеси кривична пријава, али и са чињеницом да ће то учинити полицијски службеник по службеној дужности уколико она то не жели.

Када је реч о изградњи поверења са жртвом, полицијски службеник у току свог поступања треба да одабере одговарајућу стратегију комуникације са жртвом. Неопходно је да предузме све што је у његовој моћи како би задобио поверење жртве,

јер је то битан предуслов њеног даљег активирања у тражењу помоћи и заштите, као и за активно учешће у поступку доказивања, а такође мора бити спреман на појаву непријатељског става жртве, иако је, рецимо, она позвала полицију. У пракси се често дешава да жене пријављују насилнике полицији, али да не желе да улазе у даљи поступак, већ сматрају да је интервенција полиције довољна да „мало заплаши“ насилника како би престао са вршењем насиља. Често не желе да насилници оду у затвор, јер ће остати без извора финансија, или из страха да ће се по његовом повратку из затвора насиље повећати. У таквим случајевима службеници посебно треба да воде рачуна о испољавању личних ставова и предрасуда, као и убеђивању жртве да треба кривично гонити учиниоца. Жртву треба на јасан и примерен начин упознати са основним правима, у којим институцијама (здравствени центар, центар за социјални рад, сигурне куће, јавно тужилаштво) и на који начин може да их оствари. Затим, потребно јој је објаснити кораке које ће предузети полиција у конкретном случају против насилника и шта може да очекује од полиције везано за сопствену заштиту. Значајну улогу у овим ситуацијама има полицијски службеник женског пола, јер лакше остварује сарадњу са жртвом, услед претпоставке бољег разумевања истог пола.

Након прикупљања тзв. првих информација, раздвајања жртве и насилника и обезбеђења места догађаја, потребно је приступити прикупљању материјалних доказа, који су на самом почетку уочени и који су на адекватан начин били обезбеђени од уништења. Након тога, врши се планирање даљих мера и радњи, међу којима је испитивање жртве насиља, саслушање осумњиченог (форензичко испитивање), али и план сарадње са другим установама.

3.2.3. Обезбеђивање материјалних доказа

Насиље у породици је специфично у односу на друга кривична дела по томе што је учинилац увек познат жртви и најчешће је доступан полицији. То не значи да не треба прикупити све доказе који указују на радњу кривичног дела. Чињеница да је учинилац доступан и познат не значи да ће бити и осуђен. Да би био осуђен, неопходно је прикупити доказни материјал који недвосмислено указује на радњу кривичног дела и кривицу учиниоца. Посебан проблем у прикупљању доказа постоји када је у питању психичко насиље, зато што се оно најчешће доказује исказом жртве, који се у току поступка може повући или модификовати. Потпуно другачија ситуација је код

физичког насиља, када постоје видљиви материјални трагови насиља на жртви, учиниоцу и на месту извршења, који су предмет увиђаја и различитих вештачења. На основу тога, могуће је утврдити облик, величину и степен повреда, средства којим су повреде нанете, употребљену снагу и начин коришћења средства, међусобни положај жртве и учиниоца, њихово кретање, време протекло од момента доношења повреда (Ђурђевић, Коларевић, Ивановић, Милојковић, 2012: 39).

Као најважнији доказ овог кривичног дела, осим физичких доказа у виду повреда на жртви, јесте њен исказ, као и исказ осталих сведока. Уколико жртва има поверења у полицијске службенике, онда ће до детаља исказати своје проблеме, чиме ће доказ свакако бити потпунији и пресудан за коначан исход пресуде.

Обезбеђење места догађаја има за циљ спречавање промена, односно смањење могућности за уништавање релевантних трагова и доказа. Промене настале од момента извршења кривичног дела до момента вршења увиђаја морају бити регистроване. На месту извршења неопходно је да постоје бар два полицијска службеника, а по потреби и више њих. Један службеник би требало да посматра место извршења и опажа затечено, док би други требало да прикуља информације и посматра реакције оштећених.

Трагови насиља представљају специфичан одраз динамичних елемената радње кривичног дела, односно динамике извршења. При вршењу увиђаја неопходно је раздвојити релевантне трагове од трагова који су настали пре и након извршења кривичног дела (Спасојевић, 2015: 101).

3.2.3.1. Увиђај

Увиђај врши орган поступка. Предмет увиђаја могу бити лица, ствари и место извршења. У вршење увиђаја могу се укључити службеници различитих професија, на захтев јавног тужиоца.¹⁵ Приликом увиђаја, стручност полицијског службеника се огледа у његовој способности да перципира трагове, односно да унапред зна који се то трагови могу наћи и где. Да би се извели објективни закључци о узроку настанка сваког трага, о току и динамици насиља у породици, неопходно је имати у виду карактеристике радње услед које је настао сваки конкретан траг:

¹⁵ За случајеве криминалистичко-форензичке обраде, разних врста медицинских радњи и вештачења.

- 1) карактеристике објекта, предмета чијим дејством је проузрокован конкретан траг насиља;
- 2) механизам радње, врста активности;
- 3) интензитет активности;
- 4) међусобни положај учиниоца и жртве у тренутку предузимања радње насиља (Ђурђевић, Радовић, 2012: 256).

3.2.3.2. Увиђај места догађаја

Увиђајем места извршења потребно је забележити, констатовати, фиксирати и на адекватан начин прикупити релевантне трагове који објективно указују на то шта се догодило на месту извршења. Жртву треба увек питати које је средство учинилац користио, да ли је у питању ватрено оружје, хладно оружје или тупи предмети. Учинилац може покушати да сакрије средство извршења, као и трагове у другу просторију, може обрисати трагове крви, уколико их је било, са средства извршења. У овим ситуацијама је нужно поред средства, пронаћи и тканину са којом су трагови обрисани. Када је место насиља стан или други стамбени објекат, пажњу треба усмерити на све просторије. Трагови насиља се могу наћи на више локација. Места извршења су очигледна, учинилац и жртва живе заједно, средство извршења је најчешће предмет који се нашао при руци извршиоца и послужио за ивршење. На насиље могу указати трагови који се могу лако уочити, рецимо на степеницама или у другим деловима стана, као што су, осим трагова крви, разбацане и полупане ствари. Уколико је исход насиља смрт члана породице, учинилац некад може померити жртву са места убиства, опрати је, преобући, покрити тело. Такође, треба обратити пажњу и на распоред ствари и предмета у кући, да ли нешто одступа од уобичајеног.

Трагови крви на месту извршења су секундарна последица повреде неког крвног суда (примарна повреда). Могу се наћи локве или капи крви, распрскана или сливена крв, брисотине крви. Они указују на положај лица у тренутку наношења повреда, али и жртвино кретање после повреде. Поред трагова крви, на месту извршења могу бити присутни и трагови попут зуба, ноктију, отисака папиларних линија, разних влакана, чауре, трагова барута, гаражи, ватре. Овакви трагови се могу пронаћи прегледом намештаја и предмета у кући. Њихов распоред и неуобичајена места на коме се налазе могу указати на радњу насиља. Како би се извели објективни закључци о томе шта се и како десило, неопходно је повезати сваки конкретни траг са карактеристикама објеката

који га је могао проузроковати, механизам радње и њен интензитет, уз обавезно узимање у обзир међусобног односа и положаја жртве у тренутку предузимања радње насиља.

3.2.3.3. Увиђај лица (жртва и учинилац)

Увиђај лица се, на основу члана 134. Законика о кривичном поступку, може преузети и без пристанка лица, само када се мора утврдити да ли се на његовом телу налази траг или последица кривичног дела. У вези са тим, оштећено лице може бити предмет следећих радњи: узимање биометријских узорака (отисци папиларних линија и делова тела, букални брис), затим узимање узорака биолошког порекла од стране форензичара, као и предузимање других медицинских радњи од стране медицинских стручњака, вештака. Приликом увиђаја лица потребно је фотографисати и скицирати све повреде. Да би се на што прецизнији начин означила места где се на телу налазе повреде, препоручује се употреба *шеме тела човека* на којој се уцртавају и обележавају повреде које полицијски службеник увиди и кратко поред њих опише њихов изглед. Трагови угрiza на телу жртве се могу фотографисати, послати на ДНК анализу или на анализу форензичке одонтологије.

Према функцији и радњи, разликују се одбрамбене повреде и трагови радње кривичног дела. Одбрамбене, још се називају и дефанзивне повреде жртве, најчешће су специфични хематоми на спољашњој страни подлактица, на ногама, напукла ребра са леђне стране, на унутрашњој страни шаке жртве, ткиво испод ноктију, што представља доказ контакта (Ђурђевић, Радовић, 2015: 256). Са друге стране, у трагове радње насиља (офанзивне повреде) спадају власи косе, опекотине, убоди, подливи, расекотине, преломи, поцепана гардероба, трагови прстију на врату настали од дављења, гушења, трагови крви који се могу наћи на жртви, крвни подливи. Приликом увиђаја лица неопходно је извршити преглед одеће жртве, односно описати је и фотографисати, прегледати џепове, константовати трагове крви на одећи. На основу врсте, броја и тежине повреда на жртви могу се извести закључци о степену насиља. Вршењем увиђаја се онемогућава жртви да прикрије трагове насиља који се налазе на њеном телу и на тај начин она не може заштитити учиниоца.

Такође, и насилник може имати одбрамбене повреде на свом телу и оне најчешће настају услед борбе са жртвом. То су огреботине на лицу, грудима, уједи, расекотине, хематоми, док се трагови радње насиља (офанзивне повреде) на насилнику

могу појавити у виду повреда зглобова прстију руке, посекотина, повреда насталих од стране средства које је користио као средство. Због потребе евидентирања оваквих повреда према осумњиченом се по наредби јавног тужиоца могу предузимати следеће радње: узимање биометријских узорака (отисци папиларних линија и делова тела, букални брис, узимање личних података), затим узимање узорака биолошког порекла од стране форензичара, предузимање других медицинских радњи од стране медицинских стручњака, вештака, као и узимање узорака за форензичко-генетичку анализу.

3.2.3.4. Претресање стана и других просторија

Претресање је доказна радња која се преузима у циљу проналажења скривеног извршиоца кривичног дела, трагова кривичног дела или предмета важнијих за кривични поступак (Жарковић, 2014: 258). Претресањем стана и других просторија се долази до материјалних доказа кривичног дела. Материјални услов за претресање стана и осталих просторија изражен је потребом постојања одређеног степена вероватноће да ће се претресањем учинилац ухватити, или да ће се пронаћи трагови кривичног дела, или предмети важни за кривични поступак. Уз нужно постојање материјалног услова, предузимање радње претресања захтева и испуњеност формалног услова за претресање. Овај услов се манифестује у виду наредбе суда. Међутим, постоје случајеви који су од великог значаја код кривичног дела насиља у породици и поступања поводом њега, када је могуће ући у стан и по потреби извршити претресање и без наредбе суда. Ти случајеви су следећи: кад постоји сагласност држаоца стана, што се, дешава често када жртва насиља у породици или други укућани дозволе улазак у стан; уколико неко зове у помоћ, што се такође дешава код кривичног дела насиља у породици, поготово кад је пријављено насиље полицији које је још увек у току; ради непосредног хапшења учиниоца кривичног дела, представља још један основ поводом којег полицијски службеници могу да уђу у стан, јер је насиље још увек у току или је непосредно окончано; ради извршавања одлуке суда о притварању или довођењу; ради отклањања непосредне и озбиљне опасности за људе и имовину. Претресању присуствују два пунолетна грађанина као сведоци. Након претресања се сачињава записник о претресању, у коме се документује начин, основ по којем је извршено претресање и предмети који су пронађени претресањем.

3.2.3.5. Привремено одузимање предмета

Предмете који се по Кривичном законнику морају одузети или који могу послужити као доказ у кривичном поступку, орган поступка привремено одузима и обезбеђује њихово чување.¹⁶ Поводом кривичног дела насиља у породици, одузимају се предмети на којима се могу наћи трагови који могу бити од значаја за даље вођење поступка, али и предмети који су коришћени за извршење самог насиља. Лицу према коме је примењена ова доказна радња се издаје потврда о привремено одузетим предметима, у којој се описују карактеристике предмета, места на коме су предмети нађени, као и подаци о лицу од кога су одузети и о лицу које предузима ову доказну радњу. Предмети се враћају када престану разлози због којих су привремено одузети, а не постоје разлози за њихово трајно одузимање.

3.2.3.6. Узимање узорака

У циљу утврђивања чињеница у поступку од осумњиченог се могу и без пристанка узети отисци папиларних линија и делова тела, букални брис и лични подаци, саставити лични опис и направити фотографија (форензичка регистрација осумњиченог).¹⁷

Када је у питању узимање биометријских узорака, прописано је да се у циљу утврђивања чињеница у поступку од осумњиченог, оштећеног или другог лица могу и без пристанка узети отисци папиларних линија и делова тела, букални брис и лични подаци, може се направити фотографија, што представља форензичку регистрацију осумњиченог лица, односно ако је то потребно ради отклањања сумње о повезаности са кривичним делом. Ове радње предузима стручно лице, по наредби јавног тужиоца или суда.

Узимање узорака биолошког порекла и предузимање других медицинских радњи, које су, по правилу, медицинске струке и неопходне ради анализе и утврђивања чињеница у поступку, може се предузети и без пристанка окривљеног, као и без пристанка другог лица, осим ако би због тога наступила каква штета по његово

¹⁶ Члан 147. став 1. Законика о кривичном поступку, "Сл. гласник РС" 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014.

¹⁷ Члан 140, став 1. Законика о кривичном поступку, "Сл. гласник РС" 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014.

здравље, али само ако је потребно утврдити постојање трага или последице кривичног дела на том лицу (Бошковић, 2014: 27).

Ове радње предузима здравствени радник по наредби јавног тужиоца или суда. Најзад, од окривљеног, оштећеног, сведока или другог лица може се ради утврђивања чињеница у поступку узети узорак гласа или рукописа ради упоређивања, с тим што они то могу одбити и због тога бити новчано кажњени од стране суда.

Узимање узорака за форензичко-генетичку анализу подразумева да се овом анализом истражује спорни биолошки материјал, приликом чега се врши анализа ДНК, па се та метода и назива ДНК профилисање. Треба разликовати две ситуације. Прва, када се узорци за форензичко-генетичку анализу узимају јер је то потребно ради откривања учиниоца кривичног дела или утврђивања других чињеница у поступку. Такво узимање узорака наређује јавни тужилац или суд, а подразумева узимање узорака са места кривичног дела и другог места на коме се налазе трагови кривичног дела; од окривљеног и оштећеног, ако је потребно утврдити постојање трага или последице кривичног дела на њима, изузев ако би наступила каква штета по њихово здравље; од других лица ако постоји једна или више карактеристика која их доводи у везу са кривичним делом. Друга ситуација подразумева узимање узорака за форензичко-генетичку анализу од лица којима је изречена кривична санкција која се састоји у лишењу слободе. Наиме, у овим ситуацијама узимање узорка наређује првостепени суд, и то по службеној дужности у одлуци о изрицању кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе. Дакле, одлука о узимању узорка је саставни део првостепене одлуке о изрицању кривичне санкције. У овим случајевима узорци се могу узети од: 1) окривљеног коме је за кривично дело учињено са умишљајем изречена казна затвора преко једне године; 2) окривљеног који је оглашен кривим за умишљајно кривично дело против полне слободе; 3) лица коме је изречена мера безбедности обавезног психијатријског лечења (Бошковић, 2014: 29). Вођење евиденције о узетим узорцима, њихово чување и уништавање уређује се актом Владе.

3.3. Извештај о поступању на месту извршења кривичног дела

О прикупљеним информацијама са места извршења сачињава се службена белешка, односно извештај о поступању, у ком је потребно прецизно и без субјективности унети:

- податке о учиниоцу;
- садржај навода жртве о чињеницама догађаја;
- време и место догађаја;
- податке о простору у ком се десило насиље, описати га, унети запажања о затеченом стању и предметима;
- опис жртве, њен физички изглед;
- опис повреда учиниоца, уколико су присутне;
- запажања понашања насилника и жртве, са освртом на психичко стање и изражавање узнемирености;
- факторе ризика за понављање насиља и његову ескалацију;
- податке о присуству других људи;
- историју насиља и ранијих пријава.

За извођење објективних закључака о томе шта се заиста догодило, овакве информације могу имати велики значај. Такође, о њима је изузетно важно да буде обавештен и јавни тужилац приликом доношења одлуке о задржавању осумњиченог.

3.4. Обезбеђивање личних доказа – форензички интервју

Форензички интервју има за циљ приказ објективне слике учињеног кривичног дела. Треба да садржи припремни део, увод у предмет од интереса, фазу разјашњавања и завршетак. Сваки интервју треба да поштује одређене принципе и да задовољи одређене стандарде. Циљ је утврдити чињенице, а најтачније су оне чињенице које имају физичку потврду у материјалним доказима да су се десиле.

3.4.1. Форензички интервју са жртвом насиља у породици

Жртва је извор сазнања о кривичном делу, па се према њој треба понашати на начин којим се поштују и штите њена права и интереси. Веома је битно благовремено узети исказ од жртве. Не треба га узимати ни одмах, ако је уочљив висок степен узнемирености, а ни сувише касно, јер проток времена може довести до појаве искривљене слике реалне перцепције кривичног дела. У моменту испитивања, услед стања шока, може се десити да жртва преувеличава доживљено, искривљено опажа и непоуздано памти, да изврће чињенице, па треба водити рачуна о прикуљању

релевантних чињеница, јер се истрага не треба заснивати само на њеном исказу, као што је већ поменуто. Жртва може да има „празнине“ у сећању и у тим ситуацијама да убацује измишљене детаље којим попуњава те „празнине“, на основу неког свог ранијег искуства, при чему се некада ти детаљи не уклапају у конкретном случају. Такве изјаве се називају конфабулације. Уколико се жртва не може сетити одређених детаља, не треба вршити притисак на њу да се сети, јер вероватно постоји разлог тог потиснутог сећања. Тада треба саветовати жртву да их накнадно саопшти ако их се сети. Секундарна виктимизација жртве у институцијама се мора избегавати, а за то су неопходни знање и саосећајност службеника који воде интервјуу. Неопходно је утврдити карактеристике релације жртва-учинилац, карактеристике личности учиниоца из перспективе жртве, историју насиља и понашање насилника у тим ситуацијама, у смислу да ли је захтевао од ње да не сведочи, да ли је застрашивао, претио, тражио помирење са жртвом. За интервјуисање жена жртава насиља у породици, сараднички однос и поверење су кључни за даљи ток интервјуа, јер утичу на квалитет добијених података. Уколико је већ била жртва кривичног дела насиља у породици, приступ према њој треба формирати на основу њеног става према полицији и другим институцијама. Треба јој указати да проблем може да се реши, као и да ће бити теже осудити насилника уколико нема довољно доказа. Треба истаћи да она не треба да помаже насилнику минимизирајући проблеме, јер је он извршио дело које је законом забрањено и на тај начин нарушио њен физички и психички интегритет, и то ће вероватно поново учинити када му се укаже прилика.

3.4.2. Форензички интервју са учиниоцем насиља у породици – саслушање осумњиченог

Успостављање односа са учиниоцем је теже него са жртвом јер су интереси супростављени. Узимање исказа од учиниоца се према Законнику о кривичном поступку обавља у виду доказне радње – „саслушање окривљеног“.¹⁸ Циљ испитивања је сазнање истине и разјашњење кривичног дела на основу структурирано припремљеног интервјуа. У току испитивања учиниоца неопходно је разликовати истину од лажи и предочити му да циљ није добијање његовог признања, већ сазнавање истине о догађају. Истинит исказ је онај исказ који одговара објективној стварности,

¹⁸ Члан 85.Законика о кривичном поступку, “Сл. гласник РС“ 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014.

истовремено је и тачан исказ, док је лажан исказ онај који не одговара објективној стварности. Особа која даје лажни исказ има намеру да доведе у заблуду лице којем даје исказ у погледу одређених чињеница или догађаја у целини. Кључни извор информација о истини и лажи је психофизиолошка основа понашања. Учинилац приликом испитивања има три опције реаговања да не би био откривен, а то су борба, парализованост/бег из ситуације и скривање.

Понашање учиниоца приликом интервјуа зависи од:

- његове перцепције о стручности испитивача који може да открије истину;
- личности учиниоца (неки лакше, а неки теже лажу), успешности лагања у ранијим сличним ситуацијама;
- степена кривице или стида коју осећа везано за извршено кривично дело;
- степена кривице или стида коју осећа везано за лагање испитивача;
- процене награде или казне ако успе или пропадне у свом покушају да сакрије истину.

На самом почетку интервјуа је потребно упознати учиниоца са његовим правима. Циљ је да се на самом почетку учинилац увуче у разговор о било чему, да се опусти што више, а теме о којима се прича треба да буду уопштене, непровокативне и неоптужујуће, као и да немају везе са кривичним делом. Потребно је задобити поверење учиниоца и смањити му унутрашњу напетост, с једне стране, а са друге стране вербално га активирати. Када се успостави комуникација, осим његовог слободног излагања о томе шта се десило, потребно му је постављати нарочито допуњујућа и прецизирајућа питања, при чему је битно унапред имати припремљена питања. Услед сумње на лаж, треба му супротставити доказе на адекватан начин и тиме потврдити претпоставку да ли лаже или измишља неке детаље и са којим циљем. Посебну пажњу треба усмерити на однос вербалне комуникације и невербалног понашања. Мотиви лагања учиниоца могу бити различити: страх од казне, страх од губитка посла услед одласка у затвор или притвор, уверење да он није крив и да је жртва сама изазвала насиље и сл. Негирање кривице се код неких своди на то да сматрају да нису криви или да нису само они криви, већ да је крива и жртва. Овакав став може се запазити као честа карактеристика учинилаца насиља и она потиче из поменутих патријархалних ставова о уделу и кривици жртве за насиље које јој се дешава. На крају испитивања када учинилац има намеру да пориче дело или долази у

стање непосредно пре признања, могу се уочити разлике у понашању учиниоца које искусни криминалиста треба да препозна. Када му је лице опуштено, глава сагнута на доле ка грудном кошу или на леву страну тела, очи губе фокус и погледа лута, а обрве извијене у облику лука, тада се може очекивати да следи признање. Супротно томе, када се спрема да пориче, гледа право у очи службеника који га испитује, одмахује главом, обрвама се мршти, а чим службеник заврши реченицу, учинилац одмах узима дах и креће у порицање.

Приликом процењивања исказа учиниоца треба у обзир узети податке на основу детаљне анализе кривичног дела, биографију учиниоца, историју насилничког понашања, криминалну историју, тренутно окружење, породичне околности, социјално понашање, тренутно физичко и ментално стање и његов референтни оквир (јачину осећања, ставове, уверења, предрасуде, осећај за кривицу и срамоту, комуникацијске потребе за другим људима, осећања и понашања везано за насиље) и начин психолошког представљања.

3.4.3. Форензички интервју са сведоком насиља у породици

Сведок је лице за које је вероватно да ће дати обавештења о кривичном делу, учиниоцу или о другим чињеницама које се утврђују у поступку.¹⁹ У полицијском поступању интервју са потенцијалним сведоком представља радњу – прикупљање обавештења од грађана, која је регулисана чланом 288. Законика о кривичном поступку. Ова радња се предузима ради добијања објективног одговора на питање шта се десило. Информацијама прикупљеним од потенцијалних сведока могу се поткрепити или негирати изјаве учиниоца или жртве, као и добити објективна слика догађаја. За насиље у породици су од посебног значаја сведоци очевици кривичног дела, лица која су присуствовала насиљу, односно лица која су до сазнања о кривичном делу дошла непосредним чулним опажањем. Разговор са сведоцима треба обавити што пре док су сећања свежија и док на њих не изврше утицај друге особе, нарочито учинилац.

Постоје различите категорије сведока:

¹⁹ Члан 91. Законика о кривичном поступку, “Сл. гласник РС” 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014.

- *вулнерабилни сведоци* – деца млађа од 17 година; лица која имају интелектуалне недостатке или су социјално неприлагођени; лица са физичким недостацима или физичким поремећајима; лица са менталним поремећајима; одрасла дементна лица;
- *заstraшени сведоци* – сведоци који се боје да свеоче;
- *значајни сведоци* – кључни су за истрагу, а у питању су одрасли који су преживели злостављање у детињству;
- *релуктирајући (невољни) сведоци* – лица која нису вољна или оклевају да учествују у истрази због аверзије ка судским поступцима, брину за реакцију околине и за откривање свог идентитета;
- *хостилни сведоци* – лица која се противе истрази због свог животног стила, односа са учиниоцем или зато што би могли бити сведоци одбране.

Улога сведока може бити двострука, он може, с једне стране да успостави везу између физичких доказа и места догађаја или оповргне доказе, и са друге стране, да појача доказе који указују на извршиоца, тачније да потврди исказ жртве. Сведоке треба одвојено интервјуисати и обезбедити да немају међусобни контакт до тада. Интервјуисање сведока треба бити прилагођено његовом узрасту, образовању, интелектуалном и здравственом стању, карактеристикама и личним односима са лицима који су актери кривичног дела, мотивацији и психолошкој спремности за сведочење.

Сведоци могу бити деца, одрасла пунолетна лица и стара лица. Деца су посебно осетљива категорија сведока. Када је реч о насиљу у породици, најчешће су присутни као очевици насилних аката према својим мајкама. У таквим ситуацијама они нису само сведоци, већ према широј дефиницији жртава кривичних дела, они су и жртве насиља у породици којем су били изложени на индиректан начин. У складу са тим, интервјуисање деце треба да обавља посебно обучени службеник, у присуству психолога, у посебно припремљеним условима и уз сарадњу са полицијским службеником и јавним тужиоцем који руководи истрагом. Пожељно је да се интервју са дететом сними аудио-видео записом. Ради избегавања секундарне виктимизације, испитивање детета би требало обавити само једном у посебно опремљеној просторији, јер дете сваки пут када прича о томе поново пролази кроз трауматично искуство, што треба избећи. Посебно треба водити рачуна о објективности дететовог исказа, јер се дете доводи у ситуацију да бира између родитеља, што је тешко, јер воли оба родитеља

и жели да обоје заштити надајући се да ће поново бити складна породица. За процену веродостојности и објективности исказа детета, неопходно је узети у обзир психолошке особине детета, карактеристике интервјуа, мотивацију детета за исказ и аспекте повезане са истрагом, односно да ли је и оно жртва насиља у породици (Спасојевић, 2015: стр. 132). Стара лица су, такође, осетљива категорија сведока. За њих је, с једне стране, олакшавајућа околност то што су одрасла лица, па је комуникацију лакше водити. Међутим, за њих је карактеристично њихово психолошко и здравствено стање. У зависности од старости, нивоа образовања, здравственог статуса, зависиће и квалитет њиховог исказа. Реч је о лицима која лако могу заборављати детаље, која на место заборављеног могу убацивати неки други садржај који није истинит. Такође, они теже уочавају детаље и не обраћају пажњу на све околности, имају селективну перцепцију опажања које је под утицајем њиховог животног искуства, личности и мотивације.

Након заустављања насиља, пружања помоћи жртви, поступања према учиниоцу, прикупљања материјалних и личних доказа, следе процедуре полицијског поступања које се односе на даље евидентирање и обраду прикупљених доказа како би се комплетирао кривична пријава насиља у породици и проследила јавном тужиоцу.

3.5. Сарадња полиције са другим институцијама

Полиција у поступању у случајевима насиља у породици, као што је већ претходно указано, сарађује са Центром за социјални рад и јавним тужиоцем, којима доставља извештаје о сазнањима и поступањима. На захтев јавног тужиоца, полиција може додатно предузимати мере и радње у циљу прикупљања неопходних доказа за наставак поступка доказивања. Полиција писаним извештајем обавештава Центар за социјални рад о догађају насиља у породици и предузетим мерама и радњама како би Центар у редовном поступку предузео мере породичноправне заштите. До ове ситуације долази када није било неопходно одмах, по пријави, ангажовање Центра за социјални рад. Када постоје безбедносни ризици за жртву и када она нема где да оде, дежурна служба полиције, без одлагања, о томе усмено обавештава надлежни Центар за социјални рад са циљем предузимања неодложне инетвенције и хитног збрињавања жртве (Сигурна кућа, здравствена установа, помоћ одласка код сродника). Њихова заједничка сарадња и поступање је нарочито нужно када су приликом насиља била присутна и малоледна деца као сведоци. Поред тога, полиција учествује у

конференцији случаја и сарађује са Центром за социјални рад у даљој заштити жртава насиља. Полиција је у обавези да поднесе кривичну пријаву против учиниоца насиља у породици јер је насиље у породици кривично дело које се гони по службеној дужности. Полиција уз кривичну пријаву, прослеђује све прикупљене доказе, фотографије, изјаве, записнике (записник о увиђају и друга документа), изводе из казнене и прекршајне евиденције, податке о поседовању оружја, пресуде о изреченим мерама заштите, као и друга документа о предузетим радњама, а такође, по наредби и уз одговор са надлежним јавним тужиоцем који руководи истрагом, полиција предузима додатне мере и радње неопходне за доказивање насиља у породици.

3.6. Превенција насиља у породици

Закон о спречавању насиља у породици у свом називу садржи израз спречавање, што би значило да се њиме усмерава превентивни рад државних органа како се не би десило кривично дело. Спречавање насиља у породици састоји се од скупа мера којима се открива да ли прети непосредна опасност од насиља у породици и скупа мера које се примењују када је непосредна опасност откривена²⁰, а циљ овог закона је да на општи и јединствен начин уреди организацију и поступање државних органа и установа и тиме омогући делотворно спречавање насиља у породици и хитну, благовремену и делотворну заштиту и подршку жртвама насиља у породици²¹. Непосредна опасност од насиља у породици постоји када из понашања осумњиченог и других околности произлази да је он спреман да у времену које непосредно предстоји по први пут учини или понови насиље у породици²². Такође, превенција насиља почиње у породици као основној ћелији друштва и наставља се у школи, у медијима, у здравству и уопште у свакодневном животу у коме људи међусобно долазе у контакт (Коларић, 2015: 150).

Како државни органи не могу бити присутни у сваком домаћинству, тако не могу ни превентивно деловати да се насиље не догоди. Полицији и центрима за социјални рад у превенцији насиља у породици би могли помоћи лица која су у могућности да сазнају за конфликте између чланова породице. Ако постоје малолетна лица у таквом домаћинству, центар за социјални рад може да изврши процену ситуације у породици и даље активности могу да се усмеравају на основу извештаја

²⁰ Члан 3, став 1 Закона о спречавању насиља у породици

²¹ Члан 2 Закона о спречавању насиља у породици

²² Члан 3, став 2 Закона о спречавању насиља у породици

његових радника. Али и тада би се јавио проблем како ефективно урадити превентивну интервенцију, а не утицати на потенцијално заоштравање или ескалацију сукоба. Можда би бољи приступ превенцији полиција и центри за социјални рад могли остваривати у односу на већ регистроване учиниоце кривичног дела насиља у породици. Такве породице би биле под неком врстом надзора, што би била нека врста упозоравања учиниоца да не понови насиље. А како ни тај надзор не може да буде константан, онда не постоји ни потпуна гаранција да неће бити поврата, поготово када се учинилац врати у свој дом након издржавања казне затвора (Милошевић, 2017: 97-98).

Превенција у смислу Закона о спречавању насиља у породици примарно обухвата специјалну превенцију. Процена ризика и изрицање хитних мера, као и облици заштите жртава на основу индивидуалног плана заштите претежно спадају у специјално превентивне мере, али након извршења кривичног дела у смислу смањења вероватноће да дело буде поново извршено (Милошевић, 2017: 98).

3.6.1 Процена ризика

Ризик (непосредну опасност) од насиља у породици у конкретном (пријављеном) случају, полицијски службеници идентификују препознавањем на основу података из пријаве тог насиља и других расположивих података. У том смислу препознавање конкретне опасности посебно укључује идентификацију: 1) учиниоца или могућег учиниоца насиља; 2) жртве или могуће жртве насиља; 3) породичног односа између њих и 4) врсте (облика) насиља од којег прети опасност (физичко, психичко, економско или сексуално насиље).

Када полицијски службеници приликом вршења патролне делатности буду упућени на место где је пријављено насиље у породици, они обавештавају полицијског службеника за насиље у породици, ради предузимања даљих активности. Он је овлашћен по Закону о спречавању насиља у породици да врши процену ризика. На основу ње, он издаје писано наређење којим се изриче хитна мера, уколико се установи потреба за тим. Примећује се да законодавац оквирно утврђује релевантне околности за процену ризика коју врши полицијски службеник за насиље у породици.

Околности на основу којих се врши процена су :

- да ли је осумњичени раније или непосредно пре процене ризика учинио насиље у породици,
- да ли је осумњичени претио убиством или самоубиством,
- да ли осумњичени поседује оружје,
- да ли је осумњичени ментално болестан или злоупотребљава психоактивне супстанце,
- да ли постоји сукоб око старатељства над дететом или око начина одржавања личних односа детета и осумњиченог родитеља,
- да ли је осумњиченом изречена хитна мера или одређена мера заштите од насиља у породици.

Специфичне су још две околности:

- да ли жртва доживљава страх и како она процењује ризик од насиља,
- да ли осумњичени спреман да понови насиље.

Њихова специфичност се огледа у томе да полицијски службеник никада не може бити апсолутно сигуран у спремност учиниоца да поново учини дело, а ни страх жртве није објективна околност за доношење одлуке за даље поступање. Ове околности треба да усмере надлежног полицијског службеника да на што објективнији начин заснује и образложи своју одлуку да ли ће изрећи хитну меру. До информација да ли је осумњичени претио убиством или самоубиством долази се такође на основу изјава, док се остале околности утврђују увидом у одређене акте или документе. Да ли постоји сукоб око старатељства над дететом или око начина одржавања личних односа детета и осумњиченог родитеља, као и да ли је према учиниоцу одређена мера заштите од насиља у породици сазнаје се на основу увида у акте који су донети у парничном поступку у складу са Породичним законом и које жртва вероватно држи у објекту у коме живи. У пракси се као проблем може јавити што набројане објективне околности не морају бити гаранција тачне процене ризика у сваком случају. (Милошевић, 2017: 100).

3.6.2. Хитне мере

На основу обавезе која је настала ратификацијом Истанбулске конвенције, у Србији је донет Закон о спречавању насиља у породици којим се прописују хитне мере

према учиниоцима кривичног дела насиља у породици. Мере сличног карактера предвиђене су Породичним законом, у виду заштитних мера (Милошевић, 2017: 100). Постоје две хитне мере: а) мера привременог удаљења из стана и б) мера привремене забране учиниоцу да контактира жртву и прилази јој²³.

Прва мера се изриче у случајевима где учинилац и жртва живе у истом стамбеном простору, а друга мера може да буде изречена и када они живе и када не живе заједно. Прва мера је привремено лишење осумњиченог имовинског права, ако је он власник стамбеног простора. Ове две хитне мере се могу изрећи и кумулативно, зато што удаљење учиниоца не значи да он не може да се врати у свој стан после одласка полиције, нити да неће користити средства комуникације да контактира жртву, нпр. мобилним телефоном. Обе мере изриче полицијски службеник за насиље у породици, након негативне процене ризика. Он може да писаним наређењем изрекне хитну меру у трајању од 48 часова и жртву обавештава о томе у писаној форми. Ово наређење се прослеђује јавном тужилаштву, центру за социјални рад и групи за координацију и сарадњу. Наређење је полицијско овлашћење²⁴ из Закона о полицији²⁵, при чему у конкретној примени Закона о спречавању насиља у породици, полицијски службеник за насиље у породици је овлашћен да, у таквим случајевима, изда наређење учиниоцу у писаној форми, ради отклањања опасности за живот и личну безбедност људи, спречавања извршења кривичних дела и прекршаја, одржавања јавног реда или успостављања нарушеног јавног реда и спречавања угрожавања безбедности људи и имовине у другим случајевима утврђеним законом²⁶. У наређењу се наводи назив органа који га изриче, подаци о лицу коме се изриче хитна мера, врста хитне мере која се изриче и њено трајање, дан и час изрицања хитне мере и обавеза лица коме је изречена да се по њеном истеку јави полицијском службенику који је изрекао меру. После пријема обавештења о изреченој хитној мери, основни јавни тужилац вреднује процену ризика полицијског службеника за насиље у породици. Ако после тога установи непосредну опасност, дужан је да суду поднесе предлог да се хитна мера продужи, у року од 24 часа од часа уручења наређења лицу коме је изречена хитна мера. Уз предлог, основни јавни тужилац доставља суду и процену ризика надлежног полицијског службеника, своје вредновање његове процене ризика и друге доказе који указују на непосредну опасност од насиља у породици. Решење о предлогу основног

²³ Члан 17, став 2. Закона о спречавању насиља у породици

²⁴ Чланови 72-74. Закона о полицији

²⁵ Закон о полицији. *Сл. гласник РС* 6/2016, 24/2018 и 87/2018

²⁶ Члан 73. Закона о полицији

јавног тужиоца судија појединац доноси без одржавања рочишта, у року од 24 часа од пријема предлога да се хитна мера продужи за још тридесет дана. Суд је дужан да у року од 24 часа одлучи о предлогу јавног тужиоца за одређивање мере забране прилагања, састајања или комуницирања са одређеним лицем и посећивања одређених места, мере забране напуштања боравишта и мере забране напуштања стана²⁷ (Милошевић, 2017: 100-101).

3.6.3. Продужење хитне мере или одређивање притвора

Полицијски службеник има захтеван задатак – да процени ризик од поврата и да одлучи да ли је потребно вршити хапшење, односно одређивање притвора учиниоцу према одредбама Законика о кривичном поступку. Тумачењем члана 211. Законика о кривичном поступку у коме су наведени разлози за одређивање притвора, у односу на кривично дело насиље у породици, долази се до закључка да хапшење учиниоца треба извршити у ситуацијама када: а) особите околности указују да ће ометати поступак утицањем на сведоке, б) особите околности указују да ће у кратком временском периоду поновити кривично дело, довршити покушано, или учинити кривично дело којим прети и в) је за кривично дело које му се ставља на терет прописана казна затвора преко десет година, односно казна затвора преко пет година за кривично дело са елементима насиља. За насиље у породици је предвиђена казна затвора преко десет година само ако је дошло до смрти члана породице из нехата према коме је предузета радња извршења. Казна затвора у трајању преко пет година предвиђена је када се последица јавља у виду тешке телесне повреде или је жртва малолетно лице. У вези са овим одредбама, требало би да полицијском службенику за насиље у породици буде сасвим које ће одредбе у конкретном случају применити, Закона о спречавању насиља у породици или Законика о кривичном поступку (Милошевић, 2017: 102-103).

3.6.4. Сарадња органа унутрашњих послова и других органа по Закону о спречавању насиља у породици

У циљу ефикасног сузбијања кривичног дела насиља у породици, неопходне су заједничке, координисане активности надлежних државних органа. Зато је Законом о спречавању насиља у породици предвиђена сарадња преко лица одређених за везу и

²⁷ Члан 23. Закона о спречавању насиља у породици

групе за координацију и сарадњу, где се лица одређена за везу именују се у полицијској управи, основном и вишем јавном тужилаштву, основном и вишем суду и центру за социјални рад. Ова лица одређује начелник полицијске управе, јавни тужилац, председник суда и директор центра за социјални рад, из реда надлежних полицијских службеника и судија и заменика јавних тужилаца који су завршили специјализовану обуку²⁸ и запослених у центру за социјални рад. Њихов задатак је да свакодневно размењују обавештења и податке битне за спречавање насиља у породици, откривање, гоњење и суђење за кривична дела одређена Законом о спречавању насиља у породици, као и за пружање заштите и подршке жртвама насиља у породици и жртвама кривичних дела одређених овим законом²⁹. Они имају могућност да, на основу своје уобичајене праксе, изведу закључке о могућим проблемима у примени Закона о спречавању насиља у породици, као и да изграде добру праксу комуницирања, јер га непосредно примењују (Милошевић, 2017: 104-105).

Сарадња се остварује и кроз састанке групе за координацију и сарадњу, која се образује на подручју сваког основног јавног тужилаштва и која разматра сваки случај насиља у породици који није окончан правноснажном судском одлуком у грађанском или кривичном поступку, случајеве када треба да се пружи заштита и подршка жртвама насиља у породици и жртвама кривичних дела из овог закона, израђује индивидуални план заштите и подршке жртви и предлаже надлежном јавном тужилаштву мере за окончање судских поступака. Њихови састанци се одржавају најмање једанпут у петнаест дана и њима могу присуствовати представници образовних, васпитних и здравствених установа и Националне службе за запошљавање, представници других правних лица и удружења и појединци који пружају заштиту и подршку жртвама³⁰.

Чланови ове групе су представници из редова заменика основног јавног тужиоца који су завршили специјализовану обуку, надлежних полицијских службеника и запослених у центрима за социјални рад који раде на случајевима насиља у породици. Председник је члан групе из реда заменика основног јавног тужиоца. Ако је за гоњење учинилаца кривичних дела одређених овим законом надлежно више јавно тужилаштво,

²⁸ Обуку надлежних полицијских службеника за примену Закона о спречавању насиља у породици спроводи Криминалистичко-полицијска академија, док обуку јавних тужилаца и њихових заменика, као и судија спроводи Правосудна академија.

²⁹ Члан 24. Закона о спречавању насиља у породици

³⁰ Ангажовање наведених субјеката може социјалну заштиту жртава кривичног дела насиља у породици да подигне на виши ниво, што је добар приступ укидању економске зависности жртве.

виши јавни тужилац именује свог заменика, који је завршио специјализовану обуку, да учествује у раду групе и да њома председава³¹.

³¹ Члан 26. Закона о спречавању насиља у породици

IV ЕМПИРИЈСКО ИСТРАЖИВАЊЕ КРИВИЧНИХ ДЕЛА НАСИЉА У ПОРОДИЦИ У ГРАДУ НИШУ У ПЕРИОДУ ОД 2015. ДО 2017. ГОДИНЕ

Град Ниш је један од најстаријих градова на Балкану. Налази се у нишкој котлини уз ушће Нишаве у Јужну Мораву на 43°19' северне географске ширине и 21°54' источне географске дужине.

Ниш има око 255.518 становника и трећи је по величини у Републици Србији, највећи је град у централној Србији. Налази се на раскрсници балканских и европских путева који повезују Европу са Блиским истоком и од давнина важи за капију Истока и Запада. Притом је и седиште Полицијске управе у Нишу, административни центар Нишавског округа и регионални центар југоисточне Србије³².

Друштвена заједница, као и органи гоњења и спровођења закона, требало би да утичу на то да се појединац отргне од лошег понашања и од жеље да одступа од унапред предвиђених друштвених норми понашања, а самим тим ће довести и до смањења и минимизације кривичних дела.

Са друге стране, ако се оствари увид у укупан број кривичних дела на територији града Ниша, бројчано он није велик у односу на околне градове те величине. То се може приписати како утицају и уређењу друштва у самом граду, тако и државним органима који се старају о заштити живота и личне сигурности грађана.

Пораст насиља у породици је, са аспекта криминологије, социологије и психологије директно повезан са порастом насиља у друштву, особа може бити изложена насиљу у породици током целог свог живота, а најчешће жртве насиља у породици су жене, деца и старе особе.

Такође, све више се може извести закључак да је насиље у породици понашање у циљу успостављања моћи и/или контроле или задовољења неких потреба насилника на штету жртве, а да су последице изложености насиљу бројне и да битно утичу на ментално здравље оних који су непосредно изложени насиљу, али и оних који га посматрају. Због тога је држава активно преузела улогу, пре свега, у откривању овог кривичног дела, а затим и у процесуирању извршиоца, али и у поштравању казнене политике, како би, пре свега одвратила потенцијалне учиниоце од извршења, а и

³² <https://www.ni.rs/o-nisu/dobrodosli/licna-karta/>, преузето дана 04.02.2019. године.

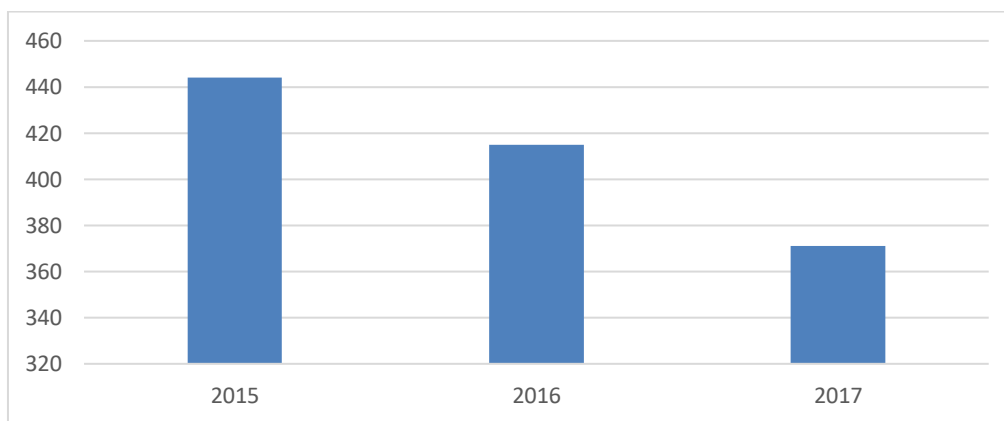
пружању подршке жртвама који трпе насиље, како би смањили страх од пријављивања и преузимања даљих радњи у циљу процесуирања и кажњавања учиниоца.

Доношењем Закона о спречавању насиља у породици, држава је показала став према нежељеним последицама које доноси ово кривично дело, као и активно учешће и улогу свих државних чинилаца, у циљу сузбијања тих нежељених последица. С тим у вези, суштина овог рада, јесте и да се анализирањем овог облика кривичног дела, прикаже колико је насиље у породици постало облик један од алармантних кривичних дела, које су његове размере и ко су потенцијални његови потенцијални учиниоци.

У наставку рада биће извршена анализа кривичног дела насиља у породици на подручју града Ниша, на основу података Полицијске управе у Нишу за 2015., 2016. и 2017. годину.

Табела 1. Табеларни приказ укупног броја кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу

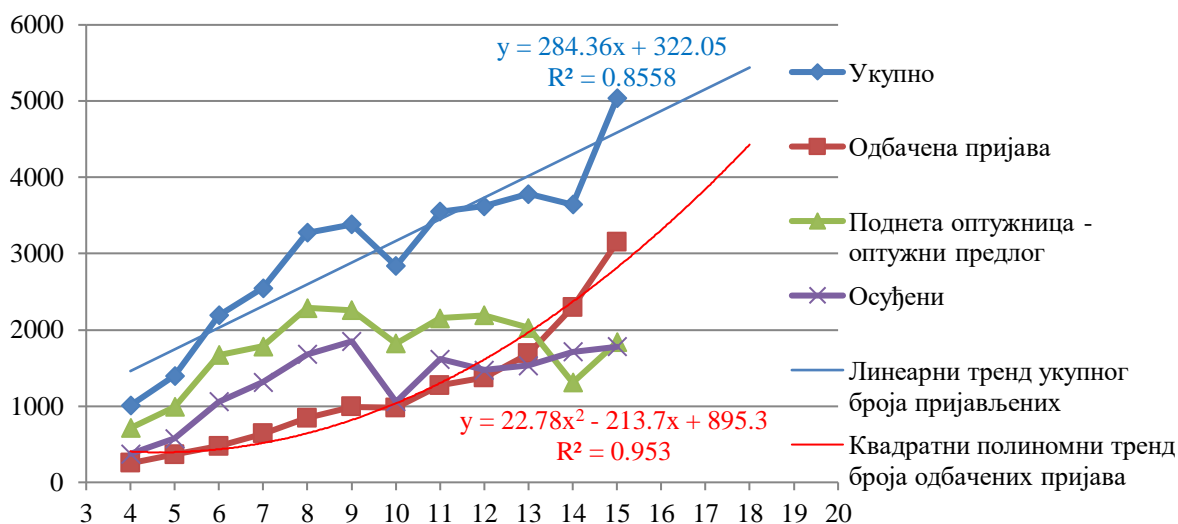
Број кривичних дела				
Година	2015	2016	2017	Укупно
Укупно	444	415	371	1230

Графикон 1. Графички приказ укупног броја кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу

На приказаном графикону се може видети укупан број кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу. Анализирањем се може видети да је највећи број учињених кривичних дела забележен у 2015. години, чак 444 кривична дела, када није постојао Закон о спречавању насиља у породици, а да је од примене Закона од 1. јуна 2017. године овај број смањен, где у 2017. години има укупно 371. Међутим, у Републици

Србији постоји другачији тренд. По истраживању Милошевића из 2017. године, на основу података Републичког завода за статистику, изводи се другачији закључак, да овај број знатно линеарно расте у периоду од 2004. до 2015. године, што је приказано плавом линијом графика на слици 2.

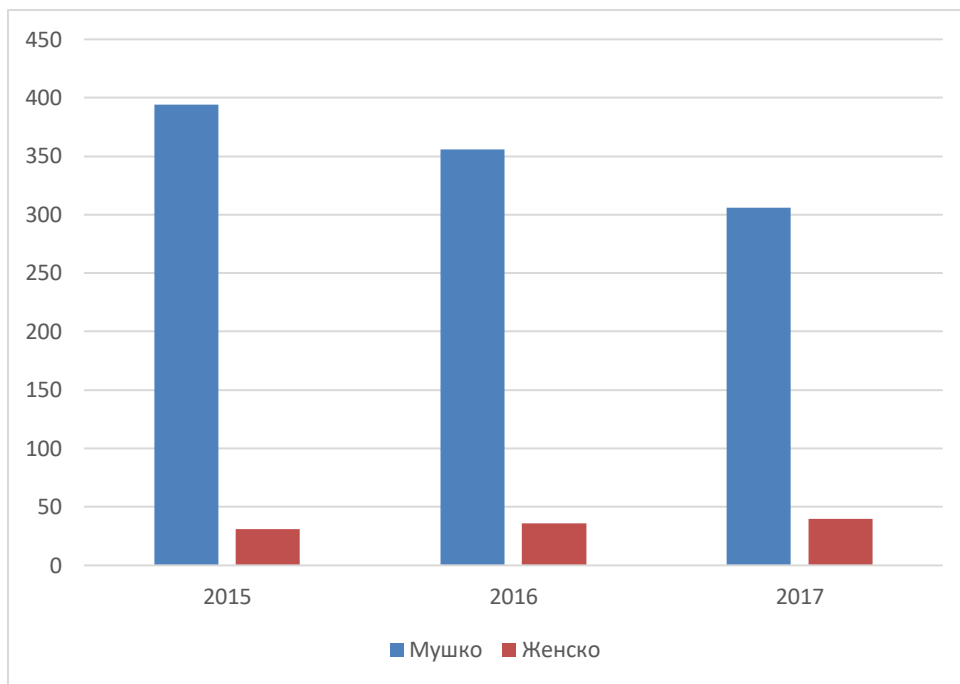
Слика 1: Кретање бројчаних показатеља сузбијања насиља у породици у Р. Србији (Милошевић, 2017: 114)

На основу података са интернет сајта Републичког завода за статистику за 2016. и 2017. годину утврђено је да се овај тренд заиста наставио – 2016. године било је 7244 пријаве, а 2017. године 7795. пријава за насиље у породици³³, тачније – у Србији константно расте број пријава за ово кривично дело.

Табела 2. Табеларни приказ укупног броја кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу, у односу на пол

Број кривичних дела у односу на пол			
Година	Мушко	Женско	Укупно
2015	394	31	425
2016	356	36	392
2017	306	40	346
Укупно	1056	117	1163

³³ <http://data.stat.gov.rs/Home/Result/140202?languageCode=sr-Cyrl>, преузето 20.02.2019. године

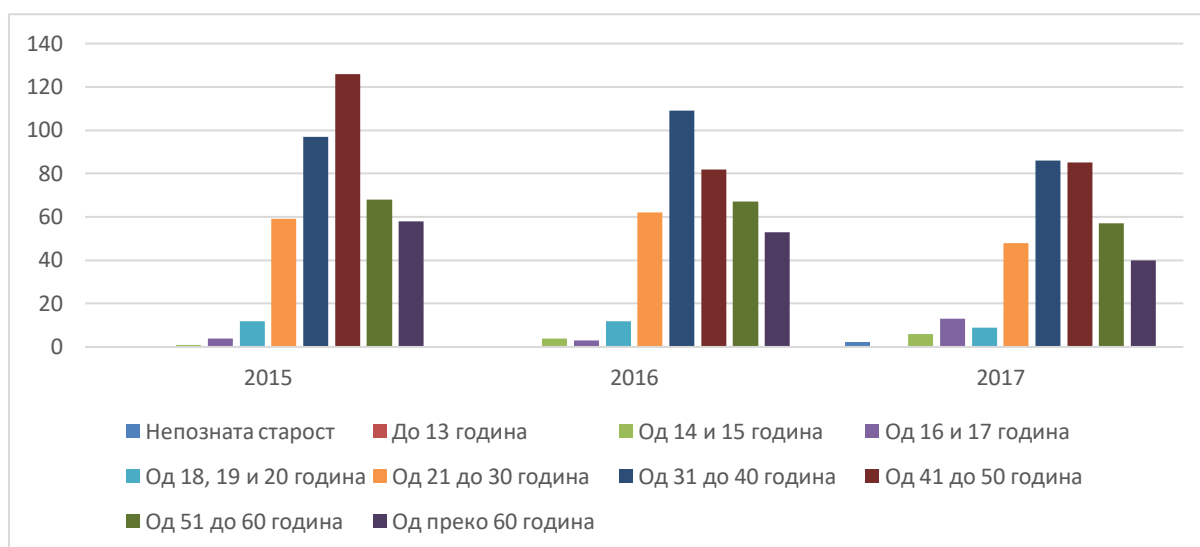
Графикон 2. Графички приказ укупног броја кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу, у односу на пол

На приказаној табели се може видети укупан број кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу у односу на пол. Анализирањем се може видети да је највећи број ових кривичних дела у 2015. години извршен од стране лица мушког пола, чак 394 кривична дела, док је код особа женског пола тај број само 31. Ако се погледа укупан однос за ове три године, може се закључити да су 90% извршиоци особе мушког пола, док је само 10% особа женског пола.

Табела 3. Табеларни приказ укупног броја кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу у односу на старост извршиоца

Број кривичних дела у односу на старост

Година	Непозната старост	До 13 година	Од 14 и 15 година	Од 16 и 17 година	Од 18, 19 и 20 година	Од 21 до 30 година	Од 31 до 40 година	Од 41 до 50 година	Од 51 до 60 година	Од преко 60 година	Укупно
2015	0	0	1	4	12	59	97	126	68	58	425
2016	0	0	4	3	12	62	109	82	67	53	392
2017	2	0	6	13	9	48	86	85	57	40	346
Укупно	2	0	11	20	33	169	292	293	192	151	1163

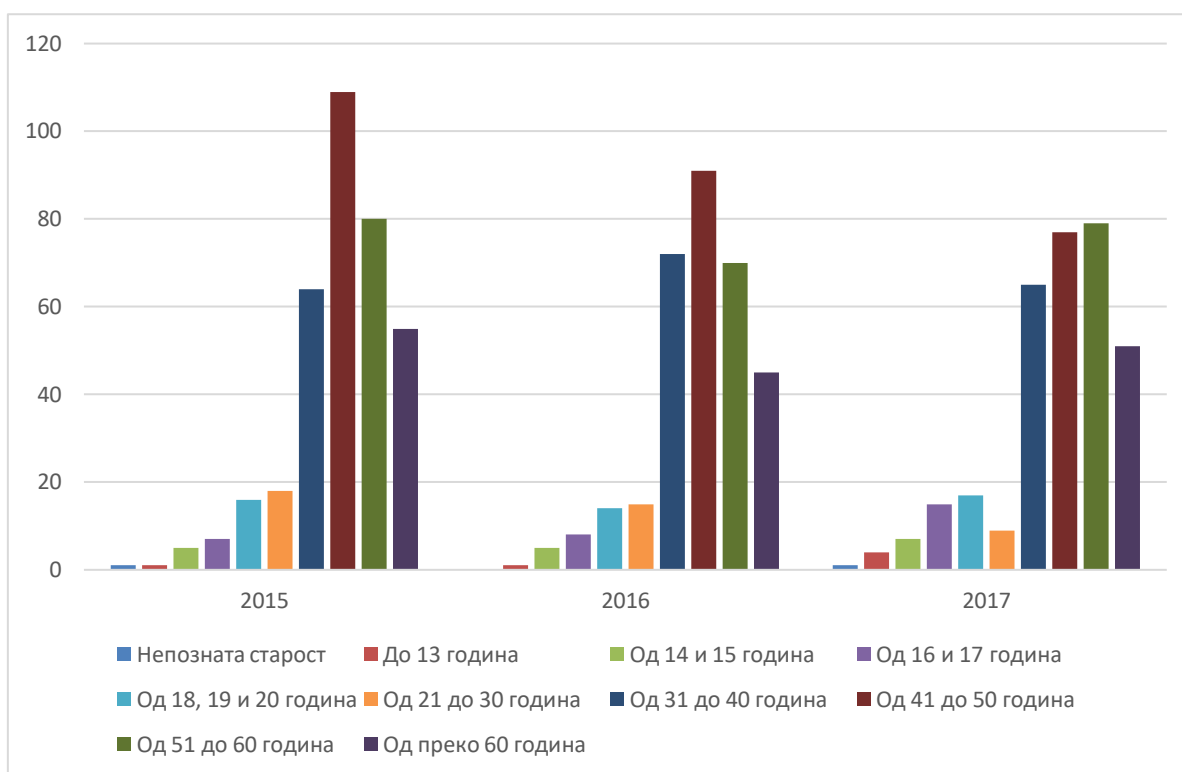

Графикон 3. Графички приказ укупног броја кривичног дела насиље у породици у ПУ у Нишу у односу на старост извршиоца

На приказаној табели се може видети укупан број кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу у односу на старост. Анализирањем се може видети да је највећи број ових кривичних дела извршен од стране лица која су старости од 31 до 40 година и од 41 до 50 година. Најмањи број извршилаца су, наравно, малолетници, што се и могло очекивати.

Табела 4. Табеларни приказ укупног броја кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу у односу на старост оштећених лица

Година	Број оштећених лица										Укупно
	Непозната старост	До 13 година	Од 14 и 15 година	Од 16 и 17 година	Од 18, 19 и 20 година	Од 21 до 30 година	Од 31 до 40 година	Од 41 до 50 година	Од 51 до 60 година	Од преко 60 година	
2015	1	1	5	7	16	18	64	109	80	55	356
2016	0	1	5	8	14	15	72	91	70	45	321
2017	1	4	7	15	17	9	65	77	79	51	325
Укупно	2	6	17	30	47	42	201	277	229	151	1002

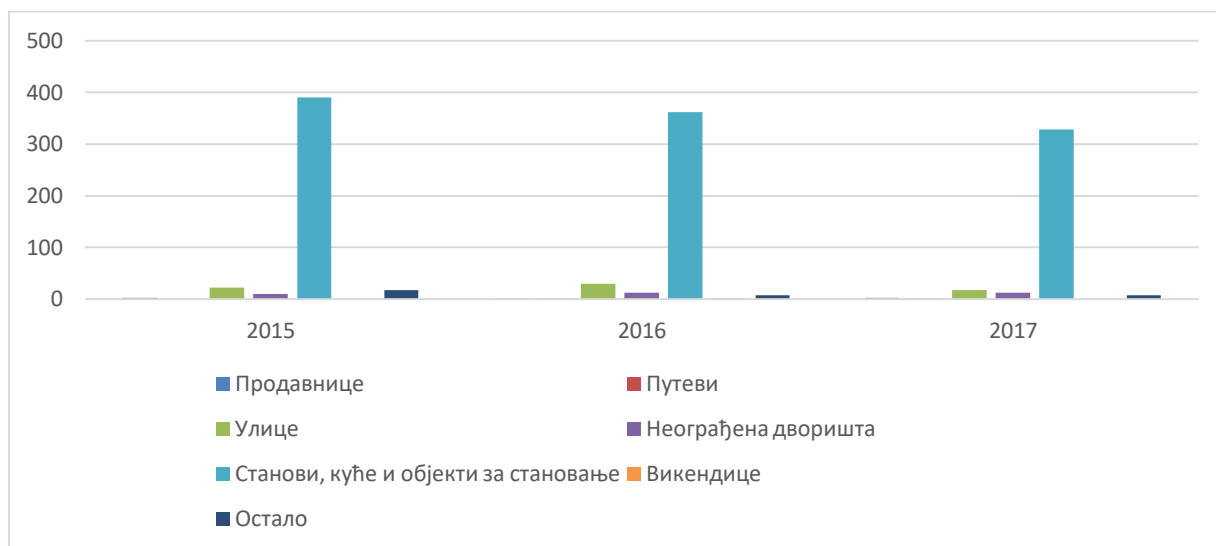

Графикон 4. Графички приказ укупног броја кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу у односу на старост оштећених лица

На приказаној табели се може видети укупан број кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу у односу на старост оштећених лица. Анализирањем се може видети да је највећи број овог кривичних дела извршен од стране лица која су старости од 41 до 50 година и од 51 до 60 година. То свакако доказује да су најугроженија категорија лица средњих година, као и старија лица.

Табела 5. Табеларни приказ укупног броја кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу у односу на место извршења

Година	Место извршења								Укупно
	Продавнице	Путеви	Улице	Неограђена дворишта	Станови, куће и објекти за становање	Викендице	Остало		
2015	3	0	23	10	391	0	17	444	
2016	1	1	30	13	362	1	7	415	
2017	2	1	18	13	329	0	8	371	
Укупно	6	2	71	36	1082	1	32	1230	

Графикон 5. Графички приказ укупног броја кривичног дела насиље у породици у ПУ у Нишу у односу на место извршења

На приказаној табели се може видети укупан број кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу у односу на место извршења. Анализирањем се може видети да је највећи број ових кривичних дела извршен у породичним домовима, као и њиховим двориштима. С обзиром да се ово кривично дело врши, пре свега, у кругу породице, као и да је углавном могућност за то најчешћа у заједничким домовима за становање, горе приказана статистика је свакако очекивана.

Табела 6. Табеларни приказ укупног броја кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу у односу на структуру оштећених лица

Година	Структура оштећених лица															
	Супруга	Невенчана супруга	Бивша супруга	Супруг	Невенчани супруг	Бивши супруг	Отац	Мајка	Син	Ђевојка	Брат	Сећа	Баб	Деда	Остали	Укупно
2015	170	58	21	3	2	0	44	42	39	21	6	11	6	7	28	458
2016	120	74	21	10	7	0	42	49	24	21	8	8	2	3	22	411
2017	103	52	22	6	5	4	42	44	33	31	8	6	9	4	33	402
Укупно	393	184	64	19	14	4	128	135	96	73	22	25	17	14	83	1271

На приказаној табели се може видети укупан број кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу у односу на структуру оштећених лица. Анализирањем се може

видети да су оштећена лица углавном брачни другови, као и родитељи са којима извршилац обично живи у заједничком домаћинству.

Табела 7. Табеларни приказ укупног броја кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу у односу на укупан број изречених хитних мера

Укупан број изречених хитних мера за период од 01.06.2017.-30.06.2018. године у ПУ у Нишу

ПУ у Нишу	Привремена забрана учиниоцу да контактира жртву и прилази јој			Привремено удаљење учиниоца из стана			Укупно		
	Укупно	Прод.	Прек.	Укупно	Прод.	Прек.	Укупно	Про д.	Пре к.
ПС Дољевац	38	4	0	10	0	0	48	4	0
ПС Алексинац	46	0	0	14	0	0	60	0	0
ПС Мeroшина	40	26	2	25	16	2	65	42	4
ПС Гаџин Хан	15	12	2	10	9	1	25	21	3
ОКП Ниш	484	400	31	238	186	17	722	586	48
ПС Сврљиг	20	2	0	13	2	1	33	4	1
ПС Ражањ	12	0	0	5	0	0	17	0	0
Укупно	655	444	35	315	213	21	970	657	56

На приказаној табели се може видети укупан број кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу у односу на укупан број изречених хитних мера. Анализирањем се може извести закључак да су се хитне мере показале делотворним.

Табела 8. Табеларни приказ укупног броја кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу у односу на укупан број изречених хитних мера према полу

Укупан број учинилаца према полу за период од 01.06.2017.-30.06.2018. године у ПУ у Нишу

ПУ у Нишу	Мушки					Женски					Укупно				
	Бр. Уч ини оца	Бр. Пов ратн ика	Бр. Ризич них учини оца	Бр. Неризичних учини оца	Бр. Нар еђе ња	Бр. Уч ини оца	Бр. Пов ратн ика	Бр. Ризич них учини оца	Бр. Неризичних учини оца	Бр. Нар еђе ња	Бр. Уч ини оца	Бр. Пов ратн ика	Бр. Ризич них учини оца	Бр. Неризичних учини оца	Бр. Нар еђе ња
ПС Дољевац	46	3	40	6	35	7	1	5	2	5	53	4	45	8	40
ПС Алексинац	77	10	49	23	45	9	1	2	5	2	86	11	51	28	47
ПС Мeroшина	36	5	36	0	36	4	0	4	0	4	40	5	40	0	40
ПС Гаџин Хан	16	5	12	4	12	7	1	3	4	3	23	6	15	8	15
ОКП	516	66	432	83	422	97	5	64	32	61	613	71	496	115	483

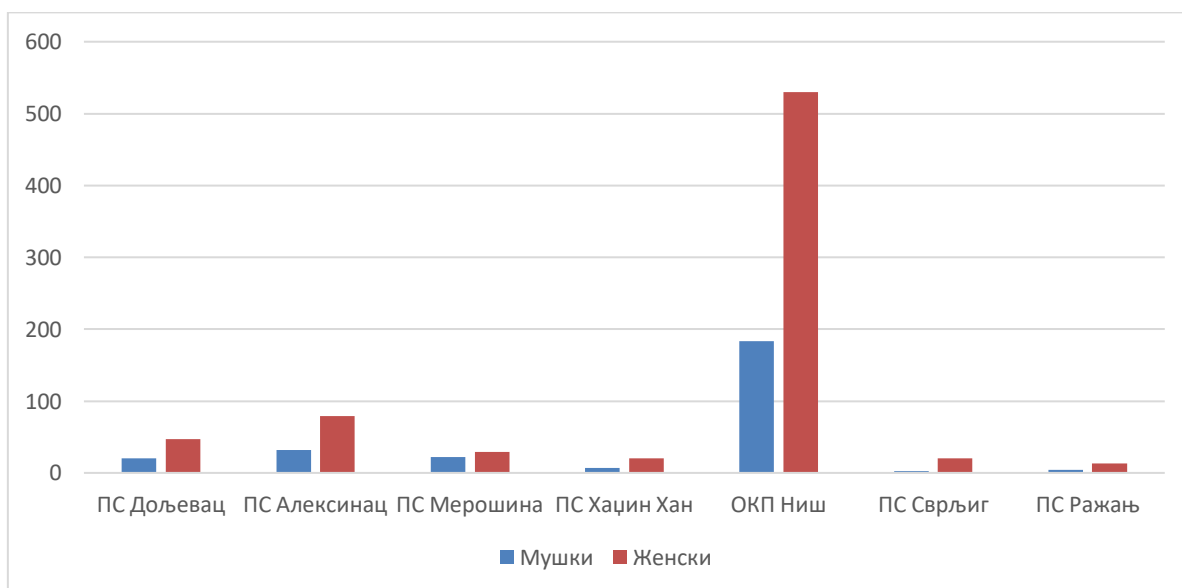
Ниш															
ПС Сврљиг	18	1	16	2	16	4	0	4	0	4	22	1	20	2	20
ПС Ражањ	14	3	12	2	12	3	0	0	3	0	17	3	12	5	12
Укупно	723	93	597	120	578	131	8	82	46	79	854	101	679	166	657

На приказаној табели се може видети укупан број кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу у односу на укупан број изречених хитних мера према полу. Анализирањем се може видети да се хитне мере изричу углавном особама мушког пола, с обзиром да се претходним анализирањем дошло до закључка да око 80% извршиоца јесу особе мушког пола.

Табела 9. Табеларни приказ укупног броја кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу у односу на укупан број жртава према полу

Укупан број жртава према полу за период од 01.06.2017.-30.06.2018. године у ПУ у Нишу

ПУ у Нишу	Мушки	Женски	Укупно
ПС Дољевац	20	47	67
ПС Алексинац	32	79	111
ПС Мерошина	22	29	51
ПС Гаџин Хан	7	20	27
ОКП Ниш	183	530	713
ПС Сврљиг	2	20	22
ПС Ражањ	4	13	17
Укупно	270	738	1008

Графикон 6. Графички приказ укупног броја кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу у односу на укупан број жртава према полу

На приказаној табели се може видети укупан број кривичних дела насиља у породици у ПУ у Нишу у односу на укупан број жртава према полу. Анализирањем се може видети да су углавном жртве особе женског пола, што је и највећа карактеристика кривичног дела насиља у породици, где особе женског пола углавном буду жртве.

Прилог 1 - промотивни плакати

Слика 2. Плакат - илустровани приказ поступања по Закону о спречавању насиља у породици у ПУ у Нишу у кампањи „Искључи насиље“

TOČAK NASILJA NAD ŽENAMA

Слика 3. Плакат у ПУ у Нишу – илустровани приказ облика – начина извршења кривичног дела насиља у породици

V ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Насиље у породици, а пре свега насиље над женама и децом, је глобални друштвени проблем који доводи у питање основне људске вредности. За разлику од периода седамдесетих и осамдесетих година XX века, када насиље у породици напушта сферу „приватног“ и препознаје се као друштвено неприхватљиво понашање, последњих година, на основу међународних докумената (резолуција, декларација, политичких смерница, препорука и др.), долази до значајних реформи у националним законодавствима.

Прегледом правних норми које постоје у кривичном и прекршајном законодавству Србије можемо да утврдимо да је у протеклих петнаест година дошло до извесног и значајног помака у усклађивању националног законодавства са стандардима предвиђеним у мађународном праву. Насиље у породици се испољава у разним облицима, али је најприсутније физичко насиље над женама и децом и постоје многобројни узроци који му доприносе, у оквиру и ван породице. Са становишта спречавања насиља у породици битно је истражити те узроке, како би се могло ефикасно деловати на елиминисање криминогених фактора који доприносе вршењу насиља у породици. Поред закона који су претходно наведени у раду, а који су најважнији у спречавању и сузбијању насиља у породици, ту су и други закони, подзаконски акти, протоколи, стратегије, који се користе и помажу у тумачењу одређених појавних облика насиља у породици. Неки од тих прописа су: *Закон о прекршајима, Закон о јавном реду и миру, Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, Закон о равноправности полова, Закон о забрани дискриминације, Закон о програму заштите учесника у кривичном поступку, Закон о извршењу кривичних санкција, Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања, Национална стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља, Национална стратегија за побољшање положаја жена и унапређење родне равноправности.*

Као што је већ виђено у раду, постоје опште карактеристике које су заједничке за појам насиља код свих кривичних дела у чијем се законском опису користи тај појам. Али, код сваког кривичног дела тај појам мора бити прецизно одређен специфичностима које су условљене врстом и природом тог кривичног дела.

Функције породице су се кроз историјску смену генерација мењале и прилагођавале друштвеним променама. Међутим, промене у савременој породици,

односно њиховим породичним односима, знатно су спорије од промена у друштвеним односима. Треба узети у обзир да се постепеним ослобађањем од традиционалног и патријархалног обичаја, породични односи брже развијају и јављају се неке нове форме партнерских односа, које могу остати без правне заштите уколико овако нова форма партнерских односа није законом уређена. Закони, по правилу, не садрже дефиницију породице, и препуштају правној теорији да одреди њен општи појам. Осим породичног права, јачању породице и заштити њених чланова, у одређеном степену, доприносе и норме других грана права. Тако су за заштиту породице врло значајне одредбе такозваног социјалног законодавства, које се бави питањима материјалне, здравствене и друге врсте помоћи породици и њеним члановима, посебно мајке и детета.

На место где је пријављено извршење насиља у породици упућује се патрола полиције, са најмање два полицијска службеника (по могућности различитог пола, ради пружања жртви могућност разговора са женском особом), у циљу утврђивања околности случаја и пружања заштите и друге помоћи жртви насиља и спречавања учиниоца у даљем насилничком понашању. Полицијски службеници по доласку на место догађаја врше процену да ли постоје елементи кривичног дела или прекршаја и обавештавају дежурну службу о затеченом стању, утврђују тачну локацију где је насиље извршено, уколико су на месту догађаја присутна деца, склањају их на безбедно место уз надзор рођака или стручног лица, пружају помоћ повређеним особама и обезбеђују хитну помоћ, утврђују идентитет присутних лица, утврђују да ли је коришћено оружје или оруђе и где се оно налази, одузимају оружје, идентификују и лишавају слободе осумњичено лице и обавештавају дежурну службу о предузетим мерама. Такође, они обавештавају полицијског службеника за насиље у породици, ради предузимања даљих радњи. Он је овлашћен по Закону о спречавању насиља у породици да врши процену ризика. На основу ње издаје писано наређење којим се изриче хитна мера, уколико се установи потреба за тим. Примећује се и да законодавац оквирно утврђује релевантне околности за процену ризика коју врши полицијски службеник за насиље у породици.

Постоје две хитне мере према Закону о спречавању насиља у породици: а) мера привременог удаљења из стана и б) мера привремене забране учиниоцу да контактира жртву и прилази јој.

Прва мера се изриче у случајевима где учинилац и жртва живе у истом стамбеном простору, а друга мера може да буде изречена и када они живе и када не

живе заједно. Прва мера је привремено лишење осумњиченог имовинског права, ако је он власник стамбеног простора. Ове две хитне мере се могу изрећи и кумулативно, зато што удаљење учиниоца не значи да он не може да се врати у свој стан после одласка полиције, нити да неће користити средства комуникације да контактира жртву, нпр. мобилним телефоном. Обе мере изриче управо полицијски службеник за насиље у породици.

Законом о спречавању насиља у породици предвиђен је облик сарадње преко лица одређених за везу и групе за координацију и сарадњу, где се лица одређена за везу именују се у полицијској управи, основном и вишем јавном тужилаштву, основном и вишем суду и центру за социјални рад. Ова лица одређује начелник полицијске управе, јавни тужилац, председник суда и директор центра за социјални рад, из реда надлежних полицијских службеника и судија и заменика јавних тужилаца који су завршили специјализовану обуку и запослених у центру за социјални рад.

Анализом емпиријских података до којих се дошло у Полицијској управи у Нишу, за период од 2015. до 2017. године, може се закључити да је број кривичних дела насиља у породици у граду Нишу смањен.

Дошло се до закључка да је око 90 % учинилаца мушког пола, док је учинилаца женског пола само 10 %. Највећи број ових кривичних дела извршен је од стране лица старости од 31 до 40 година и од 41 до 50 година, а најмањи број извршилаца су малолетници. Највећи број жртава ових кривичних дела су старости од 41 до 50 година и од 51 до 60 година, док су места извршења у највећем броју стамбени објекти, као и њихова дворишта. Као жртва се углавном појављује брачни друг или партнер, а неретко се појављују и деца, као и родитељи.

Резултати до којих се дошли јесу репрезентативни за град Ниш, али са извесном резервом, јер треба узети у обзир и тамну бројку која је код овог кривичног дела јако изражена. Закон о спречавању насиља у породици је, свакако, донео бројне погодности у охрабљивању жртве да пријави кривично дело, као и да се насилник процесуира и казни, што може довести до све веће пријаве ових кривичних дела, односно смањења поменуте тамне бројке.

ЛИТЕРАТУРА

1. Alberta Justice and Solicitor General, Alberta Crown Prosecution Service. (2014). *A Domestic Violence Handbook For Police Services and Crown Prosecutors in Alberta*,
2. Бабић И. (2014). *Насиље у породици и мере заштите*, Текст у зборнику радова Насиље у Србији – узроци, облици, последице и друштвена реакција. Том-1, Београд: Криминалистичко-полицијска академија. 51-64
3. Бабић, И. (1999). *Породично право*. Београд: Службени гласник.
4. Бакић, В. (1988). *Породично право у СФРЈ*. Београд: Савремена администрација.
5. Бановић, Б. Турањанин, В. Воштинић, М. (2014). *Насиље у породици-кривично правни и кривичнопроцесни аспекти*, текст у зборнику радова „Насиље у Србији-узроци, облици, последице и друштвене реакције“. Том-1, Београд: Криминалистичко-полицијска академија. 190-201
6. Бошковић, А. (2014). *Полиција у кривичном поступку*. Београд: Криминалистичко-полицијска академија.
7. Бошковић, Д. (2009). *Спречавање насиља у породици*. Београд: Безбедност. 93-104
8. Бошковић, М. (1999). *Криминолошки лексикон*. Нови Сад: Матица српска.
9. Гаћиновић, Р. (2002). *Насиље у Југославији*, Београд.
10. Димитријевић, С. (2014). *Породица као агенс социјализације у транзиционом друштву-социолошки аспект*. Зборник радова. Филозофски факултет у Приштини.
11. Димитријевић, В. (1985). *Страховлада: оглед о људским правима и државном терору*. Београд.
12. Димовски, Д. (2015). *Ресторативна правда у функцији заштите од насиља у породици*, текст у зборнику радова Право у функцији заштите слабијег. Ниш: Правни факултет.
13. Димовски, Д. (2013). *Породица као фактор крвних деликата*“, чланак у часопису „Породица у лавиринту породичног насиља. Ниш: Правни факултет.
14. Ђурђевић, З. Коларевић, Д. Ивановић, З. Милојковић, Б. (2012). *Криминалистичко профилисање*. Београд: Криминалистичко-полицијска академија.
15. Ђурђевић, З. Радовић, Н. (2012). *Криминалистичка оператива*. Београд: Криминалистичко-полицијска академија.
16. Жарковић, М. (2014). *Криминалистичка тактика*, Београд: Криминалистичко-полицијска академија.
17. Игњатовић, Ђ. (2010). *Криминологија*, Београд: Правни факултет
18. Јањић-Комар, М. (2006). *Родитељска одговорност*, текст у зборнику радова Ново породично законодавство. Крагујевац: Правни факултет. 247-251
19. Јањић-Комар, М. Кораћ, Р. Поњавић, З. (1996). *Породично право*, Београд: Номос.
20. Јевтовић, Д. (2015). *Стратегија полиције у заједници с освртом на кривична дела насиља у породици*, текст у зборнику радова Супротстављање савременим облицима криминалитета-анализа стања, европски стандарди и мере за унапређење, Том-2, Београд: Криминалистичко-полицијска академија. 185-200
21. Јовановић, С. (2010). *Правна заштита од насиља у породици*. Београд: Институт за криминолошка и социолошка истраживања.
22. Јовановић, С. Лукић, М. (2004). *Криминолошки аспект насиља у породици*, Социјална мисао 1, Београд.

23. Јовановић, С. Лукић, М. (2001). *Друго је породица – насиље у породици, насиље у присуству власти*, Београд: Институт за криминолошка и социолошка истраживања.
24. Коларић, Д., Кесић, Т., Ђурђевић, З., & Симеуновић Патић, Б. (2014.). *Интегрисани одговор на насиље над женама у Србији*. Београд: Криминалистичко-полицијска академија.
25. Коларић, Д. (2015). *Кривична дела убиства – de lege lata и de lege ferenda*. НБП – журнал за криминалистику и право. Бр. 2. Београд: Криминалистичко-полицијска академија. 145-166
26. Константиновић-Вилић, С. (2009). *Насиље у породици као родно засновано насиље-европски стандарди и законодавство Србије*, излагање на конференцији Право Републике Србије и право Европске уније – стање и перспективе, Ниш: Правни факултет.
27. Kelly, A. K. (2003). *Domestic violence and the politics of privacy*. Ithaca.
28. Константиновић-Вилић, С. Николић-Ристановић, В. Костић, М. (2009). *Криминологија*, Ниш: Пеликан принт
29. Константиновић-Вилић, С. Петрушић, Н. (2005). *Ставови о насиљу у породици*, чланак у часопису Друштвена свест, људска права и активизам грађана у јужној и источној Србији. Ниш: Одбор за грађанску иницијативу. 135-142
30. Младеновић, М. (1988). *Породично право*. Београд: Научна књига.
31. Миловановић, И. (2016). *Кривичноправна заштита од насиља у породици у Републици Србији – предности и недостаци*, текст у зборнику радова, Том-1, Научно стручни скуп са међународним учешћем Европске интеграције: правда, слобода и безбедност, Београд, 2016. 365-389
32. Милошевић, С. (2017). *Карактеристике насиља у породици и мере сузбијања*, мастер рад, Правни факултет Универзитета у Нишу.
33. Пантелић, Н. (2007). *Насиље у породици: практикум за поступање полицијских службеника*. Београд
34. Поткоњак, Н. Шимлеша, П. (1989). *Педагошка енциклопедија 2*. Београд.
35. Савић, М. Микић, Д. (2010). *Методика откривања и доказивања кривичног дела насиља у породици*. Безбедност. Бр. 3. Београд: Министарство унутрашњих послова Републике Србије. 298-312
36. Симеуновић, Д. (1989). *Политичко насиље*, Београд: Радничка штампа.
37. Спасојевић, А. (2015). *Насиље у породици. Мултисекторска сарадња и поступак доказивања*. Београд.
38. Спасојевић, А. (2014). *Последице насиља над женама и секундарна виктимизација*, у: *Насиље у Србији – узроци, облици, последице и друштвене реакције*. Београд: Криминалистичко-полицијска академија.
39. Стојановић, З. (2014). *Кривичноправни појам насиља*, у зборнику радова *Насиље у Србији, узроци, облици, последице и друштвене реакције*, Београд: Криминалистичко-полицијска академија. 1-9.
40. U.S. Department of Justice – Office of Justice Programs – Office for Victims of Crime. (2008). *In their own words: domestic abuse in later life*
41. United Nations Department of Economic and Social Affairs – Division for the Advancement of Women. (2010). *Handbook on Legislation on Violence Against Women*. New York
42. World Health Organization, *World report violence and health*, 2002.

ПРОПИСИ

1. Закон о полицији, *Службени гласник РС*, бр. 101/2005, 63/2009, 92/2011 и 6/2016, 24/2018 и 87/2018,
2. Закон о јавном тужилаштву, *Службени гласник РС*, бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 78/2011-др. закон, 101/2011, 38/2012 – одлука УС, 121/2012, 101/2014, 111/2014-одлика УС, 117/2014, 106/2015 и 63/2016-одлука УС,
3. Законик о кривичном поступку, *Службени гласник РС*, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014,
4. Закон о социјалној заштити, *Службени гласник РС*, бр. 24/2011,
5. Закон о спречавању насиља у породици, *Службени гласник РС*, бр. 94/2016,
6. Кривични законик Србије, *Службени гласник РС*, бр. 10/2002, 85/2005, 88/2005-испр. 107/2005-испр. 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 и 94/2016,
7. Национална стратегија за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима, *Службени гласник РС*, бр. 027/2011, Управа за родну равноправност, Министарство рада и социјалне политике,
8. Општи протокол о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и у партнерским односима, (2011). Влада РС, Београд,
9. Породични закон, *Службени гласник РС*, бр. 10/2005, 72/2011-др. закон и 6/2015,
10. Устав Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 98/2006.

Остала истраживачка грађа

1. <http://data.stat.gov.rs/Home/Result/140202?languageCode=sr-Cyrl>, преузето 20.02.2019. године
2. <https://www.ni.rs/o-nisu/dobrodosli/licna-karta/>, преузето дана 04.02.2019. године.

САЖЕТАК И КЉУЧНЕ РЕЧИ

Породица представља основ сваког савременог друштва, па се тако породични односи не могу посматрати одвојено од других друштвених односа и појава. Међутим, услед многобројних фактора неретко долази до неразумевања, неслагања и нетрпељивости међу члановима породице, самим тим до нестабилности породице, а често и до насиља у породици. Рад органа унутрашњих послова у спречавању насиља у породици огледа се, пре свега, у примени Закона о спречавању насиља у породици који се примењује од 01.06.2017. године. Надлежни полицијски службеник за насиље у породици је овлашћен да, по наведеном закону, врши процену ризика, као и да на основу ње изда писано наређење којим се изриче хитна мера учиниоцу насиља у породици, уколико се утврди постојање потребе за тим. Примењује се и да законодавац оквирно утврђује релевантне околности за процену ризика коју врши полицијски службеник за насиље у породици, тј. да ли је осумњичени раније или непосредно пре процене ризика учинио насиље у породици, да ли је осумњичени претио убиством или самоубиством, да ли осумњичени поседује оружје, да ли је осумњичени ментално болестан или злоупотребљава психоактивне супстанце, да ли постоји сукоб око старатељства над дететом или око начина одржавања личних односа детета и осумњиченог родитеља, да ли је осумњиченом изречена хитна мера или одређена мера заштите од насиља у породици, да ли жртва доживљава страх и како она процењује ризик од насиља, као и да ли је осумњичени спреман да понови насиље.

Постоје две хитне мере према Закону о спречавању насиља у породици – мера привременог удаљења из стана и – мера привремене забране учиниоцу да контактира жртву и прилази јој.

Законом о спречавању насиља у породици предвиђена је сарадња органа унутрашњих послова са основним и вишим јавним тужилаштвом, основним и вишим судом и центром за социјални рад, преко лица одређених за везу и групе за координацију и сарадњу. Сарадња се остварује и кроз састанке групе за координацију и сарадњу, која се образује на подручју сваког основног јавног тужилаштва и која разматра сваки случај насиља у породици који није окончан правноснажном судском одлуком у грађанском или кривичном поступку, случајеве када треба да се пружи заштита и подршка жртвама насиља у породици и жртвама кривичних дела из овог

закона, израђује индивидуални план заштите и подршке жртви и предлаже надлежном јавном тужилаштву мере за окончање судских поступака.

Анализом емпиријских података до којих се дошло у Полицијској управи у Нишу, за период од 2015. до 2017. године, може се закључити да је број кривичних дела насиља у породици у граду Нишу смањен, али је на нивоу Републике Србије порастао.

Дошло се до закључка и да је око 90 % учинилаца мушког пола, док је учинилаца женског пола само 10 %. Највећи број ових кривичних дела извршен је од стране лица старости од 31 до 50 година, а најмањи број извршилаца су малолетници. Највећи број жртава ових кривичних дела су старости од 41 до 60 година, док су места извршења у највећем броју стамбени објекти, као и њихова дворишта. Као жртва се углавном појављује брачни друг или партнер, а неретко се појављују и деца, као и родитељи.

Кључне речи: насиље у породици, спречавање насиља у породици, процена ризика, хитне мере, орган унутрашњих послова

SUMMARY AND KEYWORDS

The work of the internal affairs authorities in prevention of domestic violence

Family is the basis of every modern society, so family relationships can not be viewed separately from other social relationships and phenomena. However, due to many factors, there is often misunderstanding, disagreement and intolerance among family members, and consequently the instability of the family, and often to domestic violence. The work of the internal affairs authorities in prevention of domestic violence is reflected, above all, in the implementation of the Prevention of Domestic Violence Law, which is applicable from 01.06.2017. The competent police officer for domestic violence is authorized to carry out a risk assessment according to the Law, as well as to issue a written order on the basis of which a urgent measure is imposed on the perpetrator of the domestic violence, if there is a need for it. It is also noted that the legislator frames the relevant circumstances for the risk assessment carried out by a police officer for domestic violence, i.e. whether the suspect has committed domestic violence earlier or immediately before the risk assessment, whether the suspect has been threatened with murder or wanted to do a suicide, whether the suspect has a weapon, whether the suspect is mentally ill or abuses psychoactive substances, whether there is a conflict over custody of the child, or about how to maintain personal relationships between the child and the suspected parent, whether the suspect has been pronounced an urgent measure or a certain measure of protection against domestic violence, whether the victim is afraid and how she assesses the risk of violence and whether the perpetrator is ready to repeat the violent act.

There are two urgent measures according to the Law on the Prevention of Domestic Violence – a measure of temporary removal from the apartment, and – a measure of temporary prohibition for the perpetrator to contact the victim and approach her.

The Prevention of Domestic Violence Law envisages the cooperation of the organs of internal affairs with the Basic and Higher Public Prosecutor's Office, the Basic and Higher Courts and the Center for Social Work, through persons designated for liaison and coordination and co-operation groups. Cooperation is also realized through meetings of the Coordination and Cooperation Group, which is formed in the field of each basic public prosecutor's office and which examines every case of domestic violence that is not terminated by a final court decision in civil or criminal proceedings, cases in which protection and support should be provided victims of domestic violence and victims of criminal offenses under this law, develops an individual plan for the protection and support of the victim and

proposes to the competent public prosecutor's office measures for the completion of court proceedings.

By analyzing empirical data from the Police Administration in Nis for the period from 2015 to 2017, it can be concluded that the number of domestic violence crimes in the city of Nis has been reduced, but it has risen at the level of the Republic of Serbia.

It came to the conclusion that there is about 90% of male perpetrators, while females include only 10%. The largest number of these crimes were committed by people aged from 31 to 50, and the smallest number of perpetrators were juveniles. The highest number of victims of these crimes is aged from 41 to 60, while the places of execution are mostly residential buildings, as well as their yards. A victim is usually a spouse or partner, and often children, as well as parents.

Key words: domestic violence, prevention of domestic violence, risk assessment, urgent measures, internal affairs authorities

БИОГРАФИЈА

Ђорђе Марковић рођен у Нишу 04.10.1987. године. Основно образовање стекао је у основној школи „Добросав Јовановић Станко“, са данашњим називом „Стефан Немања“ у Нишу, а потом је завршио средњу Трговинску школу у Нишу, профил трговинки техничар са одличним успехом.

Након средњег образовања, школовање наставља у Београду на Криминалистичко-полицијској академији као редовни, буџетски студент основних академских студија.

Говори енглески језик и познаје рад на рачунару.

Од 16.10.2017.г. запослен је у Министарству унутрашњих послова у Одељењу за управне послове на половима држављанства и пребивалишта и борвишта. Од 01.01.2019. године бива унапређен и добиј звање заставник полиције. Почиње да ради у Одељењу за странце и сузбијање ирегуларних миграција као инспектор.

**ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ
ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА МАСТЕР РАДА**

Име и презиме аутора мастер рада: Ђорђе Марковић

Наслов мастер рада: Рад органа унутрашњих послова у спречавању насиља у породици

Ментор: Проф. др Дарко Димовски

Изјављујем да је електронски облик мастер рада у pdf формату истоветан штампаном облику, који сам предао/ла Правном факултету Универзитета у Нишу.

У Нишу, _____

Потпис аутора

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА

Изјављујем да је мастер рад, под насловом Рад органа унутрашњих послова у спречавању насиља у породици

пријављен и одбрањен на Правном факултету Универзитета у Нишу:

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да овај мастер рад у целини, нити у деловима, нисам пријављивао/ла на другим факултетима, нити универзитетима;
- да нисам повредио/ла ауторска права, нити злоупотребио/ла интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се овај мастер рад чува у библиотеци и објави на сајту Правног факултета Универзитета у Нишу, са подацима о датуму одбране и комисији пред којом је рад брањен.

Аутор мастер рада: Ђорђе Марковић

У Нишу, _____

Потпис аутора
